

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 «
 Helyben hához hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a héti és ünnepek utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáca-utca 3.

Aszerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, okt. 20.

Sah a Népszínházban.

Nem Muzaffer-ed-dinről van szó, Perzsia negyvennégy feleségű uráról, hanem Porzolt Kálmánról, a Népszínház igazgatójáról, a ki szintén sahnak képzeli magát nők dolgában.

Felháborodással olvassuk egyik budapesti lapban, micsoda üzelmeket folytat a Népszínház igazgatója. Név szerint, sorban előszámlálják azokat a művésznöket, a kik *nem* engedtek az üzelmeknek; kevesen vannak; hát a többiek?

Nagy dolog ez ugy a közérkölc, mint az illem szempontjából. Nagy dolog főleg ma, a midőn tisztességes, előkelő családok gyermekei lépnek a színpadra. Nagy dolog, hogy a főváros egyik legelőkelőbb színházában vannak kitéve olyan üldözéseknek, a minőkért a hírlapok napról napra ostorozzák az aszfaltbetyárokat.

Porzolt Kálmán ténykedése sokkal elítélendőbb, mint ezeké, mert ő még ezenfelül igazgatói hatalmi jogkörét veti latba azokkal szemben, a kiket ő szerződött s a kik vele szemben kényszerhelyzetben vannak.

És még ezen felül van egy ok, a miért Porzolt az egész ország megvetését hívja ki maga ellen. A Népszínház egyike azon intézményeinknek, melyekhez a nemzeti kegyeletnek számos emléke fűződik; ott aratta legszebb babérait Blaha Lujza, ott láttuk nagyra nőni a magyar népszínművet, a nemesebb operettet. Régi tekin-

télyének nagy része ma is áll még, hatása tehát a vidékre még mindig nagy. Onnan lehet nemes példával áldást árasztani az egész ország színészetére, de ha rothadást indítanak meg a Népszínházból, bizony végigfut az is az egész országon, mint ha a vérbe méreg jut.

Ilyen romlottság eddig csak (!?) két fővárosi színházat tett még hirhedtté: a Vigszínházat és a Magyar Színházat. Szerencse a szerencsétlenségben, hogy e kettőnek fiatalágánál fogva még nem lehet olyan nagy országos hatása. De ha a rothadáshoz a Népszínház régi nagy tekintélye járul, akkor semmiféle festetichi felügyelés meg nem menti a vidéki színészetet is hasonló romlástól.

S ez fekszik a mi szívünkön: a vidéki színészet.

Ódával, költői előjátékkal, a legszebb magyar operával *művész* templommá avattuk mi színházunkat, nem a leg-aljasabb tervek kovácsolása helyévé. Minden szavunk, minden tettünk arra lesz összpontosítva, hogy ezt a házat meg is tartsuk eredeti céljának: a művészetnek.

Van némi okunk félni a fővárosi romlás terjedésétől; természetesen sem az igazgatóra, sem a jelenlegi személyzetre itt gondolni sem szabad, hanem igenis gondolunk a közönség közt felbukkant ilyesféle eszmékre. Azt hisszük, olvasóink közül többen láthatták már azt a helybeli apró hirdetést, melyben egy önzellen „*tőkepénzes*“ egy színészről önzellen barátságát keresi. A jelenlegi társulati tagok, hangsúlyozzuk, szóba sem jöhetnek e tekintetben. De vajjon mindig így lesz-e?

Aszfaltbetyárok, kik a női becsületre utaznak, mindig voltak és mindig lesznek; csak az a különbség, hogy némelykor többet *mernek*, máskor kevesebbet. Merészségükre pedig egy hat bátorítólag: a példa. S ha Porzolt Kálmán ur, a Népszínház igazgatója adja rá a példát, no akkor a legnagyobb, a legkárosabb hatástól kell félni.

Kezdetben, gyökerénél kell elfojtani a bajt, nehogy tovább terjedjen!

Ki avval az urral a művészet tiszta csarnokaiból!

—r.

A cseh államjog ellen.

A katolikus néppárt gyűlésén, melyen — mint bécsi tudósítónk jelenti — az összes vezérek, mint *Kathrein, Dipauli, Ebenboch, Fuchs* és mások vettek részt, döntő határozatot hoztak, a többi között azt, hogy a párt nyilatkozatot fog kiadni a cseh államjog ellen és a németnek, mint közvetítő nyelvnek föntartása mellett. Ez az első eset, hogy a németek között a klerikások és liberálisok nemzeti ügyben egy alapon állanak.

A pénzügyi bizottság ülése.

A képviselőház pénzügyi bizottsága *Falk* Miksa elnöklésével tartott mai ülésében folytatta az 1901-ik évi állami költségvetés előirányzatának, illetőleg az ugynevezett kisebb költségvetési fejezeteknek a tárgyalását. (Előadó Szabó Imre.)

A közigazgatási bíróságnál *Barta* Ödön különösen tartja, hogy ha egy bíró nyugdíjba

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A százados szava.

Jóleső csöndes alkonyat, ugy tetszik nyugodt minden, pedig e közben is forrong a világ. A ki élvezheti a nyugalmat, az átadja magát a boldog pihenésnek és iparkodik nem gondolni semmire. Ha nem sikerül, — hát bajlódik a szívével...

— Mindjobbban leszál az alkonyat. A sötét pompájú vörösré kárpitozott falakon nem hallatszik a világ zajából, lármájából semmi; a lépések nesztét is felfogja a puha perzsa szőnyeg. A kényelem és nyugodtság meglátszik minden butordarabon, lágyan összeolvadt, finom színek, az ablakon, ajtókon nehéz plüss függöny, mély puha zsöllyék a perzsa szőnyeggel letakart pamlag és a kandalló körül, melyen antik művű értékes óra áll; az egész berendezés elárulja előkelő lakójának finom izlését, kényelem és nyugalomszeretetét.

— Már annyira bealkonyodott, hogy az elegáns garzon lakásban a tárgyaknak csak silhenstjei látszanak. Valamelyik sarokban tüzes pirosság hivalkodik a homályban, mintha Lucifer meresztené égő szemét. Majd eltűnik, meg jobban szoporkázik s mindjárt fehérré felhőbe burkolódik, így árulja el cigarettá voltát.

E cigarettához képzelné is kell valakit. Csakugyan ott is van mindjárt az ablak mellett

egy mély puha zsöllyébe temetkezve Adonyi huszárszázados, a legpoetikusabb és legjóságosabb lelkű katona.

Hogy poetikus, arról rögtön meggyőződhetünk, ha csupán ablakaira néztünk. A legkedvesebb és legszebb virágokat látjuk illatozni ott.

Az utcáról ugy tetszik, mintha ábrándos leányka szobájának ablakai volnának. De ki is hinné, hogy katona virágokat dédelgessen szobájában?

Az a rideg katonaszív fel tud melegedni annyira, hogy a virágokat is szeresse?

Hogy jó szíve van bizonyítják huszárai, kik rajonganak érte s minden habozás nélkül agyonütnék azt, ki elítélőleg nyilatkoznék róla.

A zsöllye karjára könyökölve fáradtan hajtja kezére fejét, elgondolkozva nézi a tovaszálló és hamarosan eloszló cigarettá füst apró felhőit. Nehéz sóhaj száll kebeléből, sóhaj mely egy fájó szívből tör elő és eloszlik az alkony misztikus sötétségében. Szomoruan cseng szép bariton hangja, amint adjutánsához szól, annak körülbelül már régebbi szavaira felelve, ki most egy távolabbi thea-asztalkán éppen a szamovárt gyújtja meg, theát akarva készíteni bálványozott kapitánya számára.

— Pista fiam, aztán minek neked oly hirtelen a szadadság?

A Pista fiam nagyot sóhaj, aztán tompán, szinte mormogva mondja, miközben czukrot éget a csészében

— Holnapután esküszik a Mariska.

Ismét mélységes csend, csak a sóhajok szállnak tova, vajjon megkönnyebbül-e így a szív? ... A spiritusz utolsó lobban, közben egészen besötétedik. De az ablaküvegen át egy fényes ezüst sáv pajkoskodik a színes illatos virágokkal, majd hirtelen beszökken az ablakon. Hosszan elnyulik a szobában, ide-oda lebben, hol megvilágítva, hol egészen sötétben hagyta a százados szép cigányfejét.

A Pista fiam már elkészítette a theát, odaviszi urának; ez megfogja a jó gyerek kezét, mélyen a szemébe nézve kérleli:

— Ne menj te most haza édes fiam.

A holdsugár éppen rájuk esik, látják egymás arcán, egymás szemében a szenvedést. Látják, hogy egyenlővé teszi a fájdalom az embert, még ha katonaruhát visel is. Egyként szenved az ur is, a szolgáló is. Az a bolond huszdarab épp oly keservesen fáj a durva gyolcs alatt, mint a patyolat selyem ing alatt.

A nagy, ülestermetű, erős fiú csaknem összeröskad. A zokogástól el-elfuló hangon, lassan, vontatottan felel:

— Mennem kell, százados uram!

Szégyenli hulló könnyeit, odébb megy, ahol — legalább ő ugy sejtí — nem látja meg kapitánya e nem huszárhoz illő elérékenyülést. Rakosgat egyet-mást, pillanat mulva ismét beszél:

— Hisz jól tudja százados uram, miért siettem ugy a katonasággal? Azért a lányért,

megy, oly munka végzésére legyen képes, a melyet a kormány összes közegei nem képesek elvégezni s a melyért a minisztertanács 10,000 korona tiszteletdíjat utalványoz. — *Rakovszky* István állami számvevőszéki elnök *Komjáthy* kérdésre felvilágosítást ad a nyugdíjazások szükségletének előirányzásánál követett eljárásról, kiemelve, hogy a budget realitása érdekében nem csupán a tényleges, hanem az előrelátható esetleges szükséglet alapján történik az előirányzás. — *Lukács* miniszter *Barta* Odön felszólalására válaszolja, hogy az illető bíró hosszú évek óta foglalkozott egy határkiigazítási kérdéssel, melynek részleteit jóformán csak ő ismerte és a melyet nyugdíjazása után sem lehetett volna tőle az ügy sérelme nélkül elvonni. — *Szell* miniszterelnök kiemeli, hogy az illető egész életének javarésztét a kérdéses munkára fordította és hogy az a nagy szellemi munkához képest, a melyet végzett, nagyobb tiszteletdíjat is megérdemelt volna.

Az előirányzat megszavaztatott.

Horvátország belbiztosítási szükségleténél *Barta* Odön az országra nézve károsnak tartja a Horvátországgal való pénzügyi provizóriumok folytonos megújítását. Felvilágosítást kér arról, miért késett eddig és mikorra remélhető a Horvátországgal való kiegyezés megújítása. Kérde továbbá, hogy a Magyarországon magyar királyiaknak címzett hivatalok miért nem viselik Horvátországban ezt a címet csak a királyiaktól? Jelen alakjának a tételt nem szavazza meg. — *Szell* miniszterelnök válaszolja, hogy a Horvátországgal lévő közös hivatalok címzésére nézve 1867. óta fennálló praksisban újabb semmiféle változás nem történt. Hogy az illető hivatalok a magyar kormány exponált hivatalai, az egységes magyar állam hivatalai, egyáltalán nem is lehet kérdéses. A horvát kiegyezésre vonatkozólag jelentheti, hogy a magyar regnikoláris bizottság legközelebb összeül és tárgyalni fogja a horvát deputáció nunciátumát. Ha a tárgyalások esetleg nem lennének ez év őszén befejezhetőek, nem marad más hátra, mint a provizórium megújítása. — *Pulszky* Ágost és *Gyurkovics* reflektálva a *Barta* Odön által mondottakra, nem helyeslik, hogy ily felszólalásokkal zavarják azt a viszonyt, mely főleg a jelenlegi bán működése óta Horvátországban örvendetes javulásnak indult.

Komjáthy-nak a Gyurkovics felszólalására vonatkozó észrevételei után az előirányzat megszavaztatott.

A miniszterelnök szükségleténél *Komjáthy* csak annak a kormánynak és kormányelnöknek tartja a költségvetést megszavazhatónak, a ki iránt bizalommal viseltetik. Szóló talán felmentetnek érezhetné magát attól, hogy a kormány iránti bizalmatlanságát indokolja de mégis tartozik az országnak és választóinak avval, hogy bizalmatlanságát ezuttal is motiválja. Még az 1867-iki, szóló által perhorreszkált alapon sem vezeték az ország ügyeit úgy, a mint kellene. Elhanyagolják faji és nemzeti érdekeinket, pedig ezt az országot csak erős nemzeti politikával lehet megmenteni. Egész özőne a tényeknek mutatja, hogy nyíltan foly az országban fajunk és nemzetünk ellen a támadás. Kéri a kormányelnököt, tegyen meg a magyar iaj megerősítésére az 1867-iki alapon is minden lépést és szóló lesz az első, a ki meghajlik előtte. Államháztartásunk és nemzeti vagyonosodásunk állapota is egyik oka szóló bizalmatlanságának. A pénzügyminiszter exponéja könnyedén siklott át azon a nagy ellentétben, mely az állami pénzügyek és az ország gazdasági állapotai közt fennáll. A miniszter által dicsekedve említett többlettel szemben vajjon milyen plus-sza van a nemzeti termelésnek? Az ország közgazdasági állapota a kimutatott plus daczára ijesztően szomorú.

Budapest, okt. 20. (Saj. tud. táv) *Szell* Kálmán válasza után *Mattekovics* beszélt, kijelentvén, hogy az agrárizmus és merkantilizmus harcában valószínűleg az utóbbi lesz legyőzött, a minek az árát a mezőgazdaság fizeti meg. Az a meggyőződése, hogy a kormány is dédelgeti kissé az agráristákat. Gondolkozni kell, ugymond, a kormánynak és a törvényhozásnak ezen kérdésekről. — *Barta* felhívja a miniszterelnök figyelmét a kivándorlásokra, melyek már nagy arányt eltöltek. — *Barta* felszólalásához *Farbaky* is csatlakozik.

Blaháné és a Népszínház.

A napokban ünnepelte a Népszínház fenállásának 25-ik évfordulóját. Hatalmas, impozáns ünnepély volt az, megemlékeztek sok mindentől, de nem méltányolták eléggé annak a jelentőségét, a ki a népszínházat nagygyá tette: Blaha Lujzát.

Hogy a népszínház ma él, az Blaha Lujza érdeme, a ki holnap, 22-én 25 éve lépett fel a népszínház deszkáin. Onnan hirdette a magyar népdal dicsőségét nemcsak Magyarországnak, hanem egész Európának. Ott lett ő is azzá, a mi még ma is: a nemzet csalogánya.

Előző pályafutása rövid pár szóba foglalható össze. 1850. szept. 8-án született Rimaszombaton vándorszínész szülőktől. Első szerepét Győrött játszotta 1858. jan. 15-én a Koldusnőben s a győri kritika már akkor kiemelte a kis 8 éves leányka tehetségét. Már ekkor Köles Lujza volt, míg a keresztlevele még Reindl Ludovika nevet ismer. Ujabb névcsereje Debreczenben történt, a hol Blaha János, a Lichtenstein dsidás ezred karnagya felfedezte gyönyörű hangját, előbb csak tanítgatta, aztán megszerette s végül nőül vette. Az öreg mester végtelen gyöngéd férj volt s mikor 1869-ben Debreczenben meghalt, neje nemcsak őszintén megsiratta, de nevét is megtartotta művészi pályáján s annak világhírt szerzett.

Hírneve a debreczen-nagyváradai társulatnál kezdett nagyra nőni, úgy hogy évekig ostromolták Budapestről, míg rá lehetett venni, hogy ott hagyja a vidéket s 1871-ben a nemzeti színházhoz szerződjék. Itt 1875-ig működött, fényes sikerekkel az opera, operett és népszínmű terén: a sikerekben osztályos társa volt nagy tehetségű partnere: Tamássy József.

*

1875-ben felépült a pompás népszínház. Minthogy azonban féltették sorsát, s hogy teljes erővel biztosítsák: nemcsak a népszínművet vették át a nemzeti színházról, hanem Blahánét és Tamássyt is, s velük az egész népszínmű műsort.

Blaháné azonnal megkötötte a szerződést a népszínház első igazgatójával, Rákosi Jenővel, de Tamássy habozott egy kissé. Talán nem bizott az új vállalat életre-valóságában s azért biztos helyzetét bizonytalanul fölcserélni nem akarta, vagy más okok tartóztatták: de ő megmaradt még egy ideig a nemzeti színháznál.

Az első időben Blaháné is hiányzott a népszínházról, ezt azonban magánkörülményei okozták. Ugyanerre az időre esik ugyanis férjhez menetele Soldos Sándorhoz, a ki ekkor nem csekély aggodalomba ejtő a művészet barátait,

csak ő érte. Másképpen ráértem volna még; de féltem attól, ami csakugyan utólért, mint ahogy utólérte a kenézi javasasszonyt az Isten haragja. — Hát mivel szolgáltam én erre? Hiszen én szerettem a Marikát, szerettem még akkor, mikor együtt őriztük a libákat a csóhoson. — Ha a jó Isten rendelte volna ezt így, nem nyitnám fel a számat panaszsra, de a kishitű emberek belevágtak az ur Isten munkájába és elrontották azt.

Alakja megörnyed, hangja rekedtes lesz. A kapitány tudja, hogy itt egy becsületes parasztszív oly mindennapi tragédiáját hallja; újabb szomorúság költözik jóságos szívébe s részvétellel iparkodik megnyugtani a jó fiút. Azt hiszi, most már könnyebben fog menni: hisz' amely szívek könnyei vannak, az hamarabb meggyógyul.

— Vedd ugy édes fiam, mintha ezt a jó Isten rendelte volna így, nyugodjál meg ebben és ne menj sehova. Maradj velem, jól tudod, hogy mindég szükségem van a te becsületes jó szívedre.

Ellágyul a Pista huszár szíve urának eme szép szavaira, de megjelenik képzeletében egy kép, mit ő már ezerszer és olyan szépen kiszinezett. Látja a szép Marikát fehér ruhában, koszorúval fején, amint a hófehér szűzi fátyol végig omlik karcsu termetén. De aki mellette áll az nem ő, hanem egy más legény.

Erőt vesz rajta a nagy indulat, vérbe borulnak szemei, ökölbe szorított kezén ki-

dagadnak az erek, megfeszülnek az izmok; ha most lesujthatna valahova, — valahova, hej! oda hova ő szeretne, csapása halált okozna.

Most már indulatosabban beszél:

— Nem lehet! Az ur Isten nem rendelkezte így kapitány uram! Az ur Isten azt rendelkezte, hogy én 18 éves koromban önkényt beálljak katonának, mire betöltöm a huszonegy évet, már az én feleségem legyen a szépséges Marika. A rossz emberek meg ugy csinálták, hogy amíg én a hazám iránti kötelességem leróvóm, addig hamarosan a templomba viszik egy gazdagabb legénynyel, avval a kötekedő, büszke Hámos Péterrel. És mért éppen avval?

Szinte maga is megijedt indulatos kiáltásától, vizsgálódva nézi a százados arcát, nem vonta-e magára haragját, amiért nem tudta fékezni indulatját.

De Adonyi százados hátrahajtott fejével, mozdulatlanul ül a zsöllyében, nem látszik arcán a haragnak, neheztelésnek legcsekélyebb árnyalata sem, csak az a vonás vésődött mélyebbre, ami azt hirdeti, hogy ennek a nemesen jó szívű embernek is nagy szenvedése van.

Látja ezt a Pista fiú és dühös az egész világra. Ha már neki van miért kinlódni, miért szenved az ő jó ura is? Mért nem örülhet az életnek ő is, mint többi tisztársai, akik olyan boldog mosolygásokkal csörtetik kardjukat a sima aszfalton s olyan vidáman kacagnak a szép asszonyok fülébe. Ha levehetné ő a szívről a fájdalmat és czipelné az övével együtt

amíg él; hiszen megbirkóznék azzal is, csak az ő drága jó ura lehetne igazán boldog!

Szeme villog, dühében összetudná roppantani, tán az egész világot; most már még keservebben jajdul fel:

— Hát ha szenvedni kell, akkor szenvedjek! Ha már nem én velem, lássam meg hát avval a gyűlölt emberrel a templomban. De —!

Nem mondja ki amit gondol, talán fél a gondolattól is. Végig simítja kezét homlokán. nagyot sóhajtva, kinosan nyögve mondja!

— Istenem, Istenem! —

Adonyi százados meglátta hű Pistájának szemében a fenyegető villámot, meghallotta azt a veszedelmes »de« kiáltást, tudja, hogy ezt baj, kárhozat követi, le akarja csillapítani annak az egyszerű szívek óriási háborgását. Odahagyja ülőhelyét, fel és alá járka, a hold által most már teljesen megvilágított, tágas szobában. Jóságos szavakkal, de most más kissé keményebb hangon mondja:

— Jól van édes fiam, menj haza! Ha nem hallgatsz a szép szóra, eredj; pedig tudhatod, hogy mióta csak élsz javadat akartam. De ne felejtse el azt, amit mondom, erre figyelmeztetek. — Emlékszel-e, mikor az ottománi tagban a juhász kutya ráment az én anyámra s te mint kicsike gyermek megmentetted őt a felbőszült állat dühétől. Láttad a veszedelmet és okos gyermek-eszeddel olyan mentőeszközt találtál ki hirtelenében, ami nagy embernek sem egykönnyen jut az eszébe. Megzavartad a juho-

mert attól féltek, hogy hűtlenné teszi mennyasszonyát a múzsa iránt.

Az aggodalomra szerencsére nem volt ok, mert a művész mint Soldosné is híve maradt a színpadnak, melyen annyi babért aratott, annyi szívet hódított meg.

De minél több diadalt halmozott össze művészetével a színpadon, annál borúsabb napok nehezédtek lelkére otthon a családi körben.

Az eddig oly finom és gyöngéd férj hirtelen megváltozott s erőnek erejével azt akarta, hogy neje hagyja el a színpadot. Ezután a szenvedések hosszú és kínos láncolata következett még, melynek terhe alatt a szerencsétlen nő már már roskadni kezdett. Növelték még ezt a kinszenvedést a roppant anyagi gondok is, melyekkel küzdenie kellett, s a melyekért érdemlennél, önbibáján kívül, annyi keserves órát kellett elszívnie.

A többi körülbelül magától értetődik. Be látták, hogy nem egymáshoz valók s négy évi házasság után békességben elváltak egymástól.

Szomorú családi viszonyai nem befolyásolták őt a művészetben, s a kik csak a színpadról ismerték, talán nem is sejtették, hogy míg az aranyos főköltő alól boldogan mosolyog fekete szemével a közönségre: addig szívének minden izmát összeszorítja egy véghetetlen fájdalom, egy kimondhatatlan szenvedés...

A népszínházban mint állandó vendég 1875. október 22-én lépett föl először Tóth Kálmánnak »Az ördög párnája« című új népszínműnek nevezett bohózatában. Ez volt a népszínház hatodik előadása és ámbár nagy ünnepléssel fogadták s kísérték jelenetről jelenetre a már akkor Soldosné név alatt működött Blaha Lujzát: a darab nem aratott nagyobb sikert és nyolcz előadásnál többet nem ért meg.

A csorbát azonban, melyet a megnyitó darabok ütöttek, kikészítülte a nemzeti színházról áthozott »Falu rossza«, melyet itt is nagy sikerrel adtak elő s állandóan műsoron tartottak.

A népszínház sorsa egészen Blaháné nevéhez fűződött s valóságos természetben kiszolgáltatott szubvencziója volt a népszínháznak, mely ő nélküle aligha tudta volna oly biztos alapokra fektetni jövőjét az első évek küzdelmei alatt.

A közönség csakis ama darabok iránt érdeklődött, melyekben ő játszott. Itt kezdődik pályafutásának igazi fénye és nagysága, itt ismerete meg nevét, művészi becsét és értékét még az idegen ajku közönség is, melyet az ő bájos művészetének napról-napra fokozódó híre a népszínházba vonzott.

1876. április 26-án Tamássy József is beköszöntött a népszínházba. »A tündérlak

Magyarhonban« kellett volna először Blahánéval föllépnie, de a művész gyöngékedése miatt az előadást május 6-ára halasztották.

Az előadás valóságos diadal volt s ez időtől kezdve a magyar színművészet e két elsőrendű csillaga ismét együtt működött mindaddig, míg Tamássyt szélhűtés érte. Ekkor árván hagyta Blahánét s idő előtt elköltözött. . .

De a népszínművek egyedül nem töltötték be a népszínház műsorát, a népdramában pedig nem nyílt Blahánének olyan tere, a hol tehetségét a legelőnyösebben érvényesíthette volna. S a tömeg izlésében mutatkozó áramlat fölszínre hozta az operetteket.

E téren első nagy sikerét »Angot asszony leányá«-ban aratta. A közönség kedvvel nézte a francia kiadásu magyar lánykát, ki szeretetreméltó módon találta bele magát az új légtérbe s mind otthonosabbá vált benne a »Talléros pékné«, »Kapitány kisasszony«, »Koziki«, »Kisasszony feleségem«, »Kisherczeg«, »Kornevilli harangok« szerepeiben.

Az operett-szerepek ily bámulatos sikereivel átvitte a népszerűséget erre a műfajra is s a »Camargo«, »Bocaccio«, »Üdvöske«, »Koldusdiák«, »Eleven ördög«, »Királyfogás« és a többi nemcsak külföldi, hanem ezidőtől kezdve sűrűn termelt hazai operetteket is s kedvelte meg a közönséggel nemcsak a fővárosban, hanem a vidéken is. Hol itt, hol ott mutatta be vendégszereplései alkalmából azokat az ábrázolásokat, melyekhez Budapest a népszínház közönségének annyi feledhetetlen emléke fűződik.

De az operettek hirtelen népszerűsége reakciót szült és a sajtó egy része már 1879-zen kívánja, hogy hagyja abba Rákosi igazgató az operettet és adjon tisztán magyar népszínművet: a miért tulajdonképpen a népszínházat építették.

»Igen ám — válaszolja erre a »Pesti Hirlap« — csak hogy elvitázhatalan tény az, hogy a közönség az operetteket szereti s a másik tény pedig az, hogy a hirre vergődött operettet, melyet még nem látott, inkább megnézi a német színházban is, minthogy a népszínház padjain a százszor látott és még öregapáink által is könyv nélkül tudott »Szökött katoná«-t vagy »Csikós«-t nézze meg hazafiságból.«

Es csakugyan, ha Rákosi Jenő nem veszi ki a német színházak kezéből a legerősebb fegyvert: az operettet, akkor soha sem magyarosíthatott volna, a közönséget a német színházaktól az övébe soha át nem vonta volna és a Hermina-téri és Gyapju-utcai német színházak helyett a népszínház előtt ültették volna meg a dobot.

A míg a nemzeti színház állt csupán: három német színház élt mellette; Rákosi népszínházi igazgatása alatt már csak egyetlen egy, az is csak idegen vendégekkel tartotta fenn magát.

Rövid idő múlva a németajku közönség is elhagyta a német színházat és inkább a népszínházba jött, hogy hallja a »pacsirta-szavu« Blahánét, a kinek híre már akkor nem maradt az ország szük határai közt, hanem nevét fölkapta a külföld is s a német képes lapok egy-másután hozták arcképeit.

A bécsiek nem is nyugodtak, míg nem láthatták. Először az uralkodó-pár ezüstmenyegzője alkalmával szerepelt a bécsi opera-házban rendezett diszeladason, másodsor pedig a népszínház bécsi vendégszereplésekor.

»Párisig kell utaznunk — írta ekkor a bécsi »Presse« színházi bírálója — hogy Blahánének, mint operett-énekesnőnek párját találjuk. Az is igaz, hogy mint magyar népszínmű-énekesnőnek Párison tul sem találjuk párját, mint ilyen lett a magyar nép dédelgetett pacsirtája, s mint ilyen marad örökké feledhetetlen . . .

1881-ben a művész magán-életében ismét változás történt. Ekkor ment férjhez báró Splényi Ödönhöz, a kivel Gyöngyösön egy jótékony célú hangverseny alkalmából ismerkedett meg Kovách László, a képviselőház megboldogult háznagyának családjánál. Ott szerette meg azt a jólelkű, becsületes és munkaszerető ur-embert, a kivel azóta boldog házasságban él.

— Már első találkozásunkkor — beszéli maga a művész — dalban mondtam meg neki, hogy szeretem.

Mikor ugyanis a hangverseny-estén a dobogóra lépett, a közelben ülő báró Splényi felé fordult és eldalolta neki a »Nincsen annyi tenger csillag az égen . . .« kezdetű dalt.

A báró pedig megértette ennek a dalnak a jelentőségét és sorsuk el volt intézve: 1881. február 26-án házasságra léptek.

Ősz elején a művész önmagát beköszöntött a népszínházba, s mint rendesen, most is újjongó tapsaival fogadta a közönség, melynek folyton bálványa maradt.

Tamássy József távozása után, ámbár egyéni művészete egy hajszálnyit sem változott; meglátszott rajta, hogy hiányzik mellőle valaki, s keresi, de nem találja. Tamássy szerepkörét átvette aztán Vidor Pál a ki Kolozsvárról, mint elsőrendű népszínmű- és operett-énekes került a népszínházhoz. Fokonkint kellett a közönség szeretetét meghódítani. E hódító útján a kiválóbb pontot a »Piros bugyelláris« Kósza

kat s nevén szólítva figyelmeztetted erre a dühös állatot, mire aztán az otthagya anyámat, örülten futott a nyáj megmentésére. Édes anyámat pedig elvezetted a kocsijáig. — Ezóta becsüllek én Pista! És megmondhatom: szerettek is; mert későbbi viselkedéssel sem mutatkoztál ezekre érdemtelennek. Azért iparkodtam rajta, hogy a huszárokhoz kerülj s ezért tartottalak magamnál, hogy legalább jó-ságommal törleszszek le valamit hálámból. Mert én a te akkori jótettedet nem fogom elfelejteni soha s ezért akartam gondoskodni is rólad . . . De ha követted a bünt — nem foglak ismerni tovább! Én a büntől és a bűnös emberektől irtózom. Sülyedj bár a mocsárba, a kisujjam hegyét sem nyujtom utánad, hogy kihuzni segítssek. — Most már én akarom, hogy elmenj; Meg akarom tudni, vajjon képes vagy-e megőrizni magad a hűntől; vagy csak azért nem követted el, mert nem volt rá alkalmad? . . .

— Elhallgatott. A hosszas beszéd mintha kimerítette volna. fáradtan dőlt végig a pamlagon. Lehunyta szemét és saját szenvedéseire gondolt.

Szegény Pista fiu odavánszorgott a pamlaghoz, ajkaihoz szorítá Adonyinak lencsüggő kezét s könnyezve, meghatottan szólt:

— Százados uram! Ön jobb, mint az édes szüleim. Ők beletaszítottak a veszedelembé, a bomlásba; százados uram ki akar menteni belőle. Nem lesz szégyene velem! — Ezentul

még jobban rá akarok szolgálni arra, amit olyan érdemlennél nyerek százados urtól. A jó Isten áldja meg!

Kiment a szobából; most már mindegyik magára maradt saját szíve fájdalommal . . . A hold ráveti fénysugarát egy magyar festőművész ritka szép művére, mely a szenvedéses Megváltót ábrázolja. Szeliden nézle, vigasztalást adva minden idők gyermekének hozásiető fájdalmára . . .

Zurbó Pista későn érkezett haza. A mihályfalvai állomástól igen hosszú az út a falujáig. Nem volt koci a vasutnál, bizony csak gyalog kellett neki bemennie. Nem tudták, hogy a pesti katona olyan könnyen kap szabadságot, tehát nem várta senki.

Fel is fohászokdta az ur Istenhez: bár csak ne gondolná rá magát. Baj lesz, baj lesz.

. . . A falu hírharangja telekolompolja a falut fantáziája bolondos szüleményével. Minden házhoz beállit, előadja álmait, a jeleket, amik mindig bajt jelentenek.

— Meglátja szomszédasszony, ha az a Pesta gyerekek haza gyün, a' biz' meghabarodik.

Igy aztán felizgatja az egész falut.

Elmegy a mennyasszonyos házhoz is; éppen akkor tüzték fel a Marika szép fejére a koszorút. Igazit egyet ő is rajta és nagy sópáncodások közt sutlogja:

— Hát aztán Mária lelköm, mit cselekszöl, ha elő gyün a Pesta huszár?

Elsáppad egy kicsinyt a Marika rózsás arca, lehunyja a szemét és ajkait harapdálva felszisszen. Pillanat műve ez csak, de a Sűdi Terca boszorkányos szemét nem kerüli el. — A Mariska már kaczagva mondja:

— Mit-e Terca nénem? Hát megköszönöm, hogy együtt az esketömre; aztán e'járom vele a mennyasszony tánczot, mint nemrégibe is a kalákában.

Összecsapja kezeit Sűdi Terca nénémaszszony és felsóhajt:

— Ur Krisztus! hát Halhós Mária tudja ezt így mondani! És kolompol tovább a hírharang. — Hogy bizony:

— Mőglássátok lelkőim, még rossz ulon lösz ez a Halhós Mária avval a Pestával, ha az haza gyün . . .

. . . Ezalatt a Pista fiam lassan, elmerengve ballag a poros országuton. Ugy elgondolkozik és úgy fáj a szíve.

Egészen elgyengül a szíve sajgásától. Rátér az ösvényre és lepihen a puha, bársonyos, finom szálu gyepe. Hej de jól esik! Persze a huszár nem gyalogos, azért nem is bírja alába. Mégis csak a lován ur a huszár.

Ebben állapítja meg kimerültségét . . . Már alkonyodik, hisz' későre járt az idő már akkor is, mikor a vonat megérkezett. Szeretne inkább visszafordulni; ugysis vége már az esküvőnek. Elszánt daczczal rázza meg fejét: Oh, még ki-

Gyurkája jelezte. Azóta közkedveltségű színésze a közönségnek és lelkes párja Blahánénak, a ki a nyolczvanas évek végén egy szerencsésen kiállott életveszélyes betegség után új erővel és kedvvel lépett vele a színpadra s folytatta dicsőséges pályafutását a mai napig.

Sorrendben felszámolni egyes sikereit rendkívül hosszadalmas volna. Elég, ha elmondjuk, hogy a népszínmű és operett életre rendült s az írók lelkesedéssel csoportosultak körülötte és iparkodtak művészi egyéniségéhez illő új szerepeket írni abban a biztos tudatban, hogy Blahánéval egy műnek a legrosszabb esetben is lehetetlen megbuknia.

Egész Blaháné-irodalom keletkezett. A népszínmű burjánzott és egy-egy pályázatra kassal hordták a pályaműveket.

Ez a népszínmű-láz azonban egyszerre csökkenni kezdett s egy-két év alatt majdnem teljesen kiszorította a színpadi nemzeties irányt a leginkább francziából átültetett operett és énekes bohózat, mely csakhamar erőre kapott a népszínházban.

A kilencvenes évek óta már csak vasárnapra szorult a népszínmű, s ha ennek okát kutatni akarnám: már nem Blahánéről kellene írnom.

Nem csoda tehát, ha ez a körülmény a művésznőt elkedvtelenítette és elhatározta, hogy ott hagyja azt a ragyogó világot, melyre annyi fényt árasztott, mint eddig senki sem.

Az ő visszavonulásáról szállongó hírt kezdetben nem hitte el az ország. Mindenki kétkedett abban, hogy művésze tökéletességében akar visszavonulni, mikor mindenütt ünneplik, mikor diadalmas útján nem háborítja másik versenytárs.

De a viszonyok a népszínházban nem változtak: Blaháné hű maradt elhatározásához.

Blaháné országos körutban elbucszott a színpadtól, el az ő kedves népszínházától is és azóta többé nem vállalt szerződést egy társulathoz sem.

Legutóbb azt olvastuk róla, hogy a Magyar Színház egyik páholyából, elrejtözve, aggódó szívvel leste leánya: Soldos Sárika első nagyobb fellépésének sikerét.

A siker teljes volt, Blaha Lujza meg lehetett elégedve leánya sikerével. De vajjon borongó lelkében nem tűnt-e fel a különbség az ő és a leánya első diadala, a 70-es évek Népszínháza és a mai Magyar Színház közt?

Hogy a jövő annyira el tud szakadni a múlttól! Színház is, közönség is!

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 8-5-ig 20 fillérért. Kedden és csütörtökön d. u. 8-5-ig 40 fillérért. Más időben 1 korona.

Városi közgyűlés.

— III. nap. —

Temesvármegyében nem ritkák a hetekig tartó közgyűlések; pár évvel ezelőtt közel 3 hétig tanácskoztak a különféle ügyek felett.

Nagyváradon még csak a két napi közgyűlések a megszokottak s ha egyszer egy évben előfordul egy háromnapos tanácskozás, már unjuk.

Nagyvárad város jövő évi költségvetését ezelőtt lepergették egy délután, de bezzeg a 17 százalék közköltséget csinált olyan ribilliót, a milyen rég nem volt a városházán.

A három napig tartó szenvedélyes vita azonban nem hozta meg azt az örömet a város polgárainak, a mit vártak, t. i. a közköltséget emelés mellőzését, hanem azért lenyomták mégis 10 százalékra az újabb terhet.

A közgyűlés lefolyása a következő volt:

Beöthy László főispán elnökölt.

Jelen voltak:

Dr. Grósz Albert, Hlatky Endre, dr. Hoványi Gyula, Miskolczy Barnabá, Szokoly Tamás, Schöpflin Ágoston, Sipos Orbán, dr. Várady Zsigmond, Beczkay Lajos, ifj. Cser János, Czeglédi Jeremiás, dr. Grósz Menyhért, dr. Hoványi Géza, Mihálovics János, Milibák József, dr. Sarkadi Lajos, Stern Herman, dr. Vucskics Gyula, Weisz Károly, dr. Dési Géza, dr. Friedländer Sámuel, Gábel Jakab, dr. Kurländer Ede, dr. Moskovits József, Schwartz Antal, Serényi Gusztáv, Ternyei Antal, Weisz Mór, Balogh Döme, Bottó Ferencz, Deutsch K. Ignác, Farkas Izidor, Huzella Gyula, Janky József, Kunz Gusztáv, Mihály Adolf, Munk Jakab, Nyiry György, Steiner M. Albert, dr. Bulyovszky József, Istvánffy István, Szüts Dezső, Lukács Ödön, ifj. Rimler Károly, Komlóssy József, Bordó Ferencz, Darvassy Lajos, Dús László, Tóth Márton, Sztarill János, Hegedűs Géza, Jablonszky Emil, Ragány János, Nemes Jenő, Szücs Géza, Szüts István.

A közgyűlés megnyitása után az előző napi közgyűlés jegyzőkönyvét hitetlesítették.

A költségvetés tárgyalása.

Folytatólagosan tárgyalták a város jövő évi költségvetését.

A tanügyre felvettek 185143 kor. 30 fillért.

Gábel Jakab nyitotta meg a vitát s indítványozza, hogy a községi iskolák tételéből 3500 korona töröltessék. Fölöslegnek tart 2000 koronát a polg. fiiskola parallel osztályára, mert

ezt az osztályt tavaly ez összeg nélkül fenntartották. A tanári kar elláthatja részben ez osztály órát s részben a kisegítő tanító vehető igénybe. Az új tanerők és új osztályok miatt sem szükséges 1500 korona. Ezért a 3500 korona törlését indítványozza.

Sipos Orbán ellenkező véleményben van. Hisz még többet kellett volna felvenni a tanügy céljaira, de tekintettel voltak a város nehéz viszonyaira s más szükségességekre. Kifejti, hogy az elemi iskolákat fejleszteni kell. Egyes iskolák annyira túltömött, hogy ez tűrhetetlen; a Réten is szükséges egy elemi iskola. Ha reális költségvetést akarunk, a felvett összeg legcsekélyebb s ebből is csak a leggazdaságosabbban jöhetünk ki. Ha takarékoskodnak, ezt ne a tanügynél tegyék. Elfogadják a költségvetés tételét.

Hlatky Endre bővebben kifejti a polgári fiiskola parallel osztályának ügyét. A polgári iskolai tanári kar eddig többet teljesített, mint köteles volt. Ez évben ezt nem kívánják s ezért óradijakat fizetnek. Most Gábel indítványozza, hogy a tanároktól 9 órát követeljenek még s a többi órát a jegyzőnek megválasztott tanár teljesítse. Ez nem lehet, mert ennek a jegyzői teendőknél kívül az esetleges helyettesítéseket kell végezni. Elfogadják a felvett tételt.

Dr. Vucskics Gyula felvilágosítással szolgál. A rendes tanerők és helyettes tanerők igénybe vétele által határozták a parallel osztály ellátását. Az iskolaszéki elnök biztosította a tagokat, hogy egy krajczár új kiadást ez nem okoz. A tanügytől különben semmit sem sajnál s ezért megszavazza az összeget.

Dr. Friedländer Sámuel nem szavazza meg a polgári iskolai parallel osztályra felvett összeget.

Mihályffy Adolf azért nem szavazza meg a felvett tételt, mert burkoltan iskolafejlesztés céljára akarják fordítani az összeget. Az iskolák fejlesztésére megszavazzák mindég a szükséges összeget, ha ennek szükségét feltárják. Elfogadják Gábel indítványát.

Sipos Orbán megmagyarázza félreértett szavait. A parallel osztályokra felvett összeget nem lehet törölni. A réti és csillagvárosi iskola felállítására most nem helyezett sujt, mert ott állami iskolák felállítását reméli. (Tetszés.)

Gábel Jakab ismét fejtegeti a 3500 korona törlésének helyességét.

Hlatky Endre helyteleníti a multa nézve,

kerülné a *bűnös alkalmat*; szembe tud nézni ő azzal is!

— Köröskörül a mező vadvirágai illatoznak; felhangzik a kis fűrjecské halk, félnék pitypalaty-ja; valamerről friss széna illatot hoz az alkony édes szellője s talán estimáját zengi a csalogány . . .

Búcsuzik a nap a földtől, szerelmesétől; búcsuzik a Pista fiú is szívének szerelmesétől. Eltemeti szíve mélyén; ne keljen fel emléke se soha!

Lebukik a vérvörös nap a láthatáron, búcsucsókot vett kedvesétől . . .

Bezáródik a sirbolt ajtaja Pista szívében s a jólesett pihenéstől frissebben lépked tova.

. . . Mire megérkezik két utcás kis falucskájába, már ezüst sugarakkal van a föld elárasztva.

Javában szól a muzsika egy nádfedeles ház szérüs kertjében. Hámos Péter gazdag legény, a debreczeni első cigánybandát vitette ki; megéri azt Halhós Marinkát!

Az öregek idogálnak, a fiatalja tánczol, hisz' annak az a rendje. Vannak uri népek is; a fiatal párnak uri rokonai. Egyik pap, a másik jegyző, meg járásbíró s így tovább. Ott van a falu intelligenciája: papék, tanítók, jegyzők. Ezeknek külön asztal van terítve egy nagy diófa alatt . . .

A fiatal pár csókra szomjasan feljött a szérűről a tornácra és ott a pitvar ajtó mellé

húzódva, Hámos Péter ölébe vonja szép Marinkáját.

A tüzes vérű, lobogó szenvedélyű Halmos Péter majd agyon szoritja ölelésével hozzá simuló, hajlékony termetű menyasszonyát.

Szerelme extázisában vallatja a forró csókok tüzétől kipirult, erős karok ölelésétől, égő ajkak csókjától mámoros Marinkát:

— Mondjad Marinkám, de mondd meg igazán: — eközben két kezével átfogja menyasszonya formás nyakát, oly erősen, hogy az érzi a szoritást — *szereted-e még Zurbó Pistát?* — Ugy felelj, hogy e feleletedtől vagy meghalsz, vagy életben maradsz!

Az asszony arca fehérre válik — vagy tán csak a reávetődő holdsugártól oly kísértetiesen halovány? — tompa hangon feleli:

— *Nem szeretöm Péter és soha sem szerettem!*

Az ura nyaka köré fonja gömbölyű karjait, annak széles mellén siratva temeti lánykori szerelmét . . .

Halmos Péter kemény hangon mondja:

— Ugy tudd meg Marinka, ha sejteni fogom valamikor is, hogy még benne van a szívedben Zurbó Pista, vagy ha megcsalsz engemet, négy fal közé zárlak és éjhen veszejtelek! Mindennap fogok egygyet szoritani fehér nyakadon, hogy keservesebben szenvedj! — Nézd meg ezt a két erős kart, ezáltal mulsz ki a világból.

Az asszony megrettenve hallja e kegyetlen

szavakat, teste remeg, de azért reszkető remegéssel turbékolja az ura fülébe:

— Édes uram: . . .

. . . Zurbó Pista a pitvar ajtajában áll belül és közelről látott hallott, mindent. Fölgyl a szíve, égeti testét, agyát.

Belenyul huszárdolmánya zsebébe, markába szoritja revolverét. Lassan kimegy a tornác elé; nem veszi észre a csókolódzó pár.

Vad elkeseredés költözik szívébe; összeszorítja fogát. Hajh azt a liliom testet más löeli, hogyan simul az erős férfihez: mást ölel az a gömbölyű két kar, mást csókolnak a szép piros ajkak! . . . S még hazudott az a szép száj: *nem is szerettem soha!* — Dől össze világ! . . .

. . . Megcsillan a holdfényben a revolver; de megcsillan agyában egy üdvözítő fény-sugár.

Maga előtt látja azt a szép bánatos arcú, daliás huszárszázadost, kinek az anyját ő valamikor megmentette s ki ezért a szívébe fogadta őt. Hogy vesztené ő el ezt a szívet is? — s mit ígért ő neki? . . .

Megszégyenülten dugja el a csuf szerszámot és nyugodt, becsületes arcczal az új párhoz lép. Csengő hangon elhangzott a legőszintebb üdvözlés:

— *Örök boldogságot kívánok!*

hogy jegyzőt és kisegítő tanerőket választottak, ha nem volt rá szükség. Intézkedni kell akkor, hogy ezeket az állásokat megszüntessék. Indítványozza, hogy keressék meg az iskolaszéket, szükséges-e a parallel osztályokra a felvett összeg. Most megszavazza a felvett összeget.

Dr. Grósz Menyhért az összeget elfogadja.

Milibák József elfogadja a Gábel javaslatát, de ezenkívül még a nőipariskola segélyezésére felvett 1000 koronát is törölik.

Dr. Hoványi Géza nem tartja helyesnek, hogy az iskolaszék által betérjesztett költségvetést itt tárgyalják. Ha most levonnak valamit az összegből, a legnagyobb zavarok jönnek elő az iskola ügyénél. Megbírálta az állások redszerítését az iskolaszék és közigazgatási bizottság s ezt megbolygatni nem szabad. Kéri, hogy változatlanul fogadják el a felvett összeget.

A vita befejeztetvén, a szavazásnál úgy a felvett összeg változatlanul hagyására, mint a Gábel javaslatára 23—23 bizottsági tag szavazott s így a főispán döntött, még pedig a tanács javaslata mellett s így a községi iskolákra felvett összeg változatlanul elfogadtatott.

A nőipariskola segélyezésére felvett összeget azonban törölték.

A vágóhid tételénél Czegléd Jermiás indítványozza, hogy a jégbordást a város a saját igájával eszközöltesse s ezért az 1200 korona fele töröltessék.

Szokoly Tamás: a vágóhid épületeinek fenntartására felvett összegből 1100 korona töröltessék.

Komlóssy József kimutatja, hogy a felvett összegből nem lehet törölni, mert akkor hitel-tülpés állana elő.

A tételt változatlanul elfogadták.

A ló- és marhavásártér fenntartására felvett 900 koronát Balogh Döme egészben törölni kéri, mert ez magától áll fenn. Később kérésétől elállott.

Elfogadták változatlanul.

A rendőri szükségletekre felvett 18539 korona tételénél Serényi Gusztáv fejtegette a bejelentési hivatal szükségét. E hivatalra felvett 8271 koronát beruházásnak tekinti s később még jövedelmet hoz. Indítványozza, hogy a bejelentési hivatal felállítását mondják ki s ennek keresztülvitelére a tanácsot utasítsák.

Szokoly Tamás ellenzi a bejelentési hivatal felállítását; — a kóbor ebek elfogatására, hullaszállítására felvett összeg törölését indítványozza.

Rimler Károly Balogh Döme pénteki vádjára válaszol, hogy 9 évvel ezelőtt már kérte a bejelentési hivatal felállítását, ennek a fontosságát igen jól tudja, de mikor emminens veszély nincs s minden fillért meg kell téríteni, későbbre halaszthatják a város kára nélkül a bejelentési hivatal felállítását. (Tetszés.)

Beöthy László főispán szólalt fel. Felvilágosította a tétel ellen szólókat, hogy a költségvetés helyesen van összeállítva.

A tételt változatlanul elfogadták.

A gazdasági szükségleteknél az állatok és takarmány beszerzésére felvett összeget kéri Szokoly Tamás törölni.

Komlóssy József ellenzi a tételek törölését. A legszigorubb gazdálkodást viszik s a felvett összeg még kevés lesz.

Szokoly Tamás teljesen meg van Komlóssy gazdálkodásával elégedve, de azt hiszi, hogy tenyész-állatokat nem kell mindenévből beszerezni. A Rhédey-kerti felügyelőségnek adott pénzből semmi újítást nem látunk.

Balogh Döme látja, hogy jó a gazdálkodás. Kifogásolja azonban, hogy a Rhédey-kertbe a szegény népek nem szabad bemenni.

A tételt változatlanul fogadták el.

Az utcái világítás 44,000 koronával van felvéve; 2000 koronával több, mint előbb.

Gábel Jakab a gázvilágításra felvett 2000 korona több kiadást törölni akarja.

Ragány János felvilágosítással szolgált s Gábel Jakab indítványát visszavonta.

Elfogadták a tételt.

A kiadási tételek ezzel le levén tárgyalva áttértek

a bevételek

tárgyalására.

Az első négy rovatot változatlanul letárgyalták.

A tanügy rovatánál dr. Friedländer Samu azt vitatja, hogy minden alrovatnál biztos emelkedés várható, ezért nem helyesli, hogy kevesebb, vagy egyforma összeg vétetett fel a múlt évihez képest. Fel lehetne a 92733 koronát 100,000 koronára venni.

Ragány János kimutatja, hogy az adóalap 20,000 koronával csökkent s így többet a meghatározott %-os kulcs alapján nem vehetnek fel, mert akkor irreális lenne a költségvetés. Változatlanul kéri elfogadni a tételt.

Dr. Friedländer Samu azt fejtegeti, hogy az adóbefizetések emelkedése előtt nem szabad lett volna szemet hunyni. A tények alapján állítja, hogy az általa proponált emelés be fog folyni.

Beöthy László főispán felvilágosította Friedländer Samu-t, hogy az egész adóalap után vétettek fel a tételek. És ez a helyes.

Mihelty Adolf azt véli, hogy ha hátralék befizetésre is számítani lehetne, akkor fel vehetnének bizonyos összeget.

Bordé Ferencz kifejti, hogy ha az egész kivetett adó befolyna, akkor lehetne még magasabb összeget a kérdésben levő tételnél felvenni, de minden évben tetemes összeget kell leírni.

A tételt elfogadták.

A ló- és marhavásártéri díjakra fel van véve 23800 korona.

Balogh Döme kifogásolja a tételt s úgy a ló-, mint a baromvásártér jövedelmét emelik 3000—3000 koronával.

Dr. Moskovits József szintén emelni kéri a tételeket 2700 koronával, de azért, mivel az állatforgalom emelkedik.

Dr. Sarkadi Lajos pártolja dr. Moskovits indítványát. Kéri, hogy a sertésvásártér bevétele hol van beiktatva.

Bordé Ferencz ellenzi az összeg felemelését, mert az új szabályzat szerint egyes tételeknél leszállítás történt.

Szokoly Tamás ellenzi a felemelést, sőt lekellene szállítani, hogy a vásár látogatottságát emeljék.

Ragány János az emelést ellenzi. A sertésvásártéri díjak a városi javadalmak rovatánál van elszámolva.

Balogh Döme az új sertésvásártér jövedelmét 2000 koronát kér felvenni.

A tételt változatlanul elfogadták.

A ház- bolt- és pinczebérek jövedelmét felvett 88886 kor. tételnél

Gábel Jakab kérdést intéz a polgármesterhez, hogy történt-e intézkedés, közbenjárás a katonai lakbér-osztályozás felemelése iránt.

Dr. Bulyovszky József: legutóbb is kérték a felemelést, ez most eldöntetlen. A kaszárnyákra nézve olyan értesítést vett, hogy a bérösszegre a kötött szerződés érvényben marad. Ha elutasítják a város kérelmét, körvényeznek. Ő eljárt személyesen a miniszternél s biztatást kapott. (Helyeslés.)

Dr. Vucskics Gyula az iránt szólalt fel, hogy a város háza az év elején nem épül fel s így az itt felvett lakbérek csekély összegűek. Továbbá az utolsó percben felveti, hogy az új város ház alatt nem lehetne-e boltokat építeni.

A városi javadalmak tételénél Szokoly Tamás a színház környékén lakók által hozzájárulásként megajánlott összegek behajtását sürgeti.

Balogh Döme a vámbevételek kezelését kifogásolja.

Dr. Friedländer Samu azt fejtegeti, hogy ha árverést hirdetnek, sokkal magasabb összeg jön be. Indítványozza, hogy kísértse meg a tanács az árverést s erre utasítsák a tanácsot.

Ragány János kijelenti, hogy a hozzájárulásként megajánlott összegek a színházat illetik s így a törzsvagyhoz csatolandók. — A tanács örömmel venné, ha magasabb összegért bérbe lehetne adni. Kísérlet azonban nem tehető.

Gábel Jakab indítványozza, hogy a felajánlott összeg az átmeneti bevételekhez vétesse be.

Szokoly Tamás ellenzi a vámok bérbeadását, mert ez zsarolásra vezetne. (Helyes.)

Mihelty Adolf a Gábel indítványát a jogügyi bizottságnak adná ki. — A vámok bérbeadását megfontolandónak tartja.

Dr. Bulyovszky József azt javasolja, hogy a vámok bérbeadásának kérdését adják ki a vámmellenőző bizottságnak.

A tételt elfogadták.

Dr. Friedländer Samu indítványát a többség elfogadta.

Gábel Jakab indítványát elvetették.

A hirdetési táblák jövedelmét 100 koronával emelték.

Mennyi legyen a közköltő.

A többi bevételi rovatok változatlanul elfogadtatván,

Ragány János főszámvévő tette meg előterjesztését, a mely szerint a kiadások tételénél töröltek összesen 8550 koronát, a bevételeknél pedig 100 koronát emeltek s így összesen 8650 korona állott elő a pénzügyi bizottság által proponált 12 százalékos közköltő csökkentésére. Tekintettel arra, hogy ez az összeg 1½ (egy és fél) százaléknak felel meg, indítványozza, hogy egy százalék töréléssel a jövő évre a közköltő 11%-ban állapíttassék meg.

Beczky Lajos ezzel szemben azt indítványozta, hogy 2-al csökkentessék a tervezett közköltő emelést, vagyis 10% emelést fogadjanak el. Az ehhez szükséges különbözettel szállítsák le az előre nem látható kiadásokat.

Hlatky Endre rámutat arra, hogy a személyzeti kiadásoknál eszközölt törülés folytán egy csapat napidijast eresztenek el a tél közepén s ezáltal kitesztik őket a nyomorba. A főszámvévő javaslatát fogadja el, mert így a megmaradó összegből esetleg napidijasoknak is jut.

Szokoly Tamás szintén ilyen véleményben van. Kéri a polgármestert, hogy ne boresassa el a napidijasokat. A 11 százalékos emelést a szegény napidijasok érdekében fogadja el.

Dr. Sarkadi Lajos szintén a 11 százalékos mellett érvelt.

Ellemben a 10 százalékos közköltő emelés mellett szólottak fel Mihelty Adolf, Gábel Jakab, dr. Friedländer Samu, Milibák József.

A szavazásnál a 11% közköltő emelés mellett 17, a 10% emelés mellett pedig 20 bizottsági tag szavazott s így a jövő évre 10% lesz a közköltő emelés.

A tanács tagjai közül dr. Bulyovszky József polgármester és Komlóssy József gazdasági tanácsnok a 10% mellett szavaztak.

*

Ezután, bár már este fél 7 óra elmúlt hozzá kezdtek a többi ügyek tárgyalásához.

Az alapok és alapítványok jövő évi költségvetését változatlanul elfogadták.

A színházi diszletraktár mellett levő ház hely eladásának ügyét, a kereskedelmi és iparkamara azon kérelmével együtt, hogy a terület ingyen engedessék át kamarai székháznak, a jövő havi közgyűlésre tűzték ki.

A vízműtelep vízbiztosítása céljából építendő fenékgátra nézve a tanácsnok előterjeszti, hogy a Pogány mérnök utólagos ajánlata a betonra nézve még nincs felülbíráva. Adják ki a tanácsnak tanulmányozás végett.

Többek hozzászólása után a tanácsot megbízták, hogy a betongátra nyilvános árlejtést írjon ki s a szakértőket hallgassa meg.

A népszámlálásra elfogadták a polgármester előterjesztését. A népszámlálók napi díja 3 korona, laponként pedig 4 fillér.

A többi apróbb ügyeket változatlanul elfogadták s a három napos közgyűlés este fél 8 órakor véget ért.

Merénylet a csári pár ellen.

Pétervár, okt. 20. (Saj. tud. távir.) Odesszából a Timesnek és Daily telegraphnak egybehangzó részleteket jelentenek, hogy a *csári pár ellen merényletet* akartak elkövetni, melyet már egy hónapja előkészítettek és véletlenül jöttek nyomára.

A Lozovából Szebasztopolba vivő vasútvonalon a melyen a császárnak Spalá-Livadiába kellett volna utazni, több alagút van, köztük egy 1600 méter hosszú s ebben Szebasztopol-féle öntött vasból való cső van.

Két héttel a csárék érkezése előtt, mielőtt az örködő csapatok megérkeztek volna, észrevelték, hogy egy fiatal ember az említett vascső környékén naponként földet ás. Később megtudták, hogy egy moszkvai egyetemi hallgató és fia egy fekete tengeri hadihajó kapitányának.

Nem törődtek vele, mivel azt hitték, hogy a horgászashoz keres hernyókat, minthogy óvatosságból horogkészüléket vitt magával. Ennek a híre azonban eljutott a szebasztopoli csendőrség ezredesséhez is, a kit, a midőn egyszer feléje közeledni látott a fiatal ember, futásnak eredt s ásóját elhajította. A csendőrök utána iramodtak és elfogták.

Az ezredes megvizsgálta az alagutat s megállapította, hogy a merénylő a vascsőből mintegy 50 centiméter hosszú darabot kivett, azután megtöltötte robbanó anyaggal és az alagút irányában elásta. Másnap a löveget kipróbálták, melynek oly iszonyu hatása volt, hogy Szebasztopol házai megremegtek.

Szakértők szerint nemcsak a csári vonat, de az egész alagút is elpusztult volna. A megindított vizsgálat folyamán több embert letartóztattak. A merényletet összefüggésbe hozzák az anakisták amaz elhatározásával, hogy a csárt és Vilmos császárt meggyilkolják.

A hét krónikája.

Színházi hőmérő.

Dús felszerelésű színházunkban sok mindenféle hiányt felfedeztek már. Volt, a ki számlókat követelt a földszinti ülőhelyekhez, mert azok magasak; volt, a ki a linoleum-szőnyegeket perzsa-szőnyeggel akarta helyettesíteni; más urak az üveges ajtókra pokróczot kívánnak szegezteni, mert az üvegen át *csúgot* éreznek; csak egyet nem sürget senki: egy láz-hőmérőt a színház kupolájára, kívülről, hogy országvilág leolvashassa a nagyvárad színház lázhőfokát.

Ha ez a hőmérő — melyet remélhetőleg nem sokára be fognak szerezni — már most ott diszelegne, bizonyára kiszökkenne belőle a higgany; a közönség színházi láza egyelőre a 100°-ot messzire túlhaladja. Persze el kell tekintenünk a két vigjátéki előadástól; *Pailleron* ur alakjainak a közönség szivesebben elengedne nem egy szellemes mondást, csak legalább tánczólnának egy kicsit, öltöznének lenge gaze-libegőkbe s sziporkázna szellemesség helyett a görögöt.

Az a kívánt hőmérő már azért is jó volna, mert a szinlap betűzése nélkül rögtön látható volna, milyen darabot adnak. A higgany ömlik; angol operett; a higgany 200°-on túl van, de nem bír kitörni: régibb operett; 100°: Osztri-

gás Miczi & Co; 50°: vigjáték; 10° és azon alul: Schakespeare, Katona József és társai.

Liberális szellemeskedés.

Szóval, a szellemesség iránt Nagyváradon kihalt az érzék.

Micsoda pazar szellemesség volt például *Örley* Kálmántól elmenni Margittára és ott beszámolót tartani eddigi működéséről. A szabadelvű párt eddigi tevékenységéről kellett volna beszélnie és hallottuk Széll Kálmán dicsőítését. Ugyan, ugyan, hát a szabadelvű párt tevékenysége ebben csucsosodik ki? Nemrég Bánffy, ma Széllt, holnap ki tudja kit, de csak magasztalni? Nem tudjuk, a margittaiak is el vannak-e ragadtatva ettől a nagyszabású tevékenységtől? Nagyváradon nem tüzték ki az örömszázlókat, annyi szent.

Ez is csak azt mutatja, hogy nincs érzékünk a szellemesség iránt.

Örley beszéde ugyanis Sipulusznak egy zsenialisan hohó mondását realizálta:

Ugy gruppirozni a semmit, hogy valaminek lássék.

Bankett és harmonia.

Legkönnyebben meglehet találni mindenféle harmóniát a terített asztalnál.

Ott volt a színház megnyitása utáni bankett. Az ember szive repesett az örömtől, ha látta, milyen szépen megférnek egymás mellett Bémer-téri és nagypiacztéri párt. Dr. V. Zs. ott ült Sztarillal egy asztalnál s nem Sztarillt ette meg, hanem egy bécsi szeletet. Dr. Radó Ignác nem szidta össze magyarosan a Bémer-téri színház építőjét, de sőt kissé tulságos udvariasan: németül éllette a színházépítési láz végső határáig. Festetich gróf is elfeledte, hogy memorandumában Nagyvárad színészeit körutakra küldi s az itteni színészetet állandósítani akarta.

Avagy talán a beszédet vagy memorandumot nem a nemes gróf csinálta?

Mindegy; az a fő, hogy a harmonia hölgyek és urak, Bémer-tér és Nagypiacz között teljes volt a terített asztal nevében.

Ilyen szándékok vezérelhették *Kádár* Jánost is, mikor a színház mellett bodegát nyitott; így akarta a színházi pártok egyenetlenkedéseit közös tevékenységben való egyesítéssel megoldani.

Mert pártok ugyan még nem alakultak ki teljesen; de ellentétek vannak, néhol már lovagias dolgokról is suttognak . . .

A lovagias ügyeket pedig legjobban elintézi egy pohár sör, súlyosabb esetben három pohár meg egy korsó, a legsúlyosabb esetekre ott van végső eszközül a *Törley-féle* pezsgő.

Az is kerül annyiba, mint egy nyolczcentiméteres vágás bevarrása és beforrasztása.

Bánffy aranyos lett.

Mert küzdelemnek lennie kell; azt el nem kerülhetjük.

Benne is vagyunk fülíg.

Itt van a választási küzdelem, melyre már is gyűrük az ingujjakat és gyűjtik a pénzt titokban és nyíltan. Mivelhogy a pártkasszát útjuk, mindnyájan nyilvánosan, de mikor senki sem látja, jól esik az ajtaján alázatosan bekopogtatni egy kis szubvenczióért (szükség esetén elég a fűtés, értsd itóka költsége is.)

Pártkassza pedig nincs; kifogyott a pénz, nincs a ki adjon Bánffynek.

Nincs? Dehogyan nincs! Az emberek elhagyták árva zászlajukat, de segítségükre jött a föld. Olvashattuk, hogy Bánffy ur birtokán olyan aranybányákat fedeztek fel, mint a pinty! Csak turkálni kell a földet s dűlni fog az arany.

Félő azonban, hogy a hirből csupán egy szó igaz: a pinty.

Oh, türelem.

Másik küzdelem a nemzetiség és vallási terén folyik. Itt nem pártkassza a jelszó, hanem türelem. S csodálatos, hogy a türelem is éppen úgy el szokott tűnni, mint a pártkassza, legtöbbször azoknál, a kik a türelem szót örökké koptatják (de legkevesebbeszer alkalmazzák.)

Ime: Nagyváradon oláh bank után görög keleti román püspökséget akarnak; miért?

Inkább adnák annak a költségeit nyomorral küzdő plebánosaik fölségelésére.

De azért éljen a türelem!

Felekezeti téren érdekes jelenség a nagyváradai protestáns egylet megalakulása. Világért sem kifogásoljuk ezt. Csak visszaemlékezünk az apáca-háborúra, a Kath. Kőr, a Kath. Legényegylet ellen intézett elfogult támadásokra, melyeket a türelem nevében intéztek a reakció térfoglalása ellen s olvassuk csöndes gyönyörrel az új felekezeti egylet áldásos vallási tevékenységéhez fűzött reményeket.

Tetszik tudni, ilyen a türelem: *kétféle*.

Hol az egyformaság?

Nincs is másutt egyformaság, csak a pénzügyek terén. A 10% költséggel olyan bizonyos, mint hogy $2 \times 2 = 4$.

A hét szomorú eredménye, hogy mindnyájunk adóját felemelik egyformán 10%-kal. Legfeljebb annyi különbség lesz, hogy egyes polgároknak az adóösszegét másoknak az *adóhátralékát* emelik.

Érdemes volt ezért három napig vitatkozni?

K. A.

UJDONSAGOK.

A műtárlatról.

A nagyváradai képművelés elönmunkálatait már befejezték az Orsz. Magyar Képművészeti Társulat budapesti Műcsarnokában. Ezekből kitűnik, hogy a kiállításon 98 magyar művész vesz részt összesen 277 művel, a mi egy rendes budapesti kiállítás keretének felel meg. Ebből látható, hogy művészeink milyen igazi lelkesedéssel karolták fel az első nagyobb szabású vidéki kiállítás ügyét, mely téren ezuttal Nagyváradnak vezető szerep jutott. Ugy a Szegedről, mint a Budapestről utnak indított műtárgyak már megérkeztek városunkba. A művek kicsomagolása és a kiállítás rendezése végett *Telepy* Károly, a budapesti Műcsarnok érdemes műtárnoka már városunkba érkezett és *Sonnenfeld* *Adolfal*, a kiállítási bizottság által legutóbb megválasztott műtárnokunkkal, megkezdte nehéz munkáját.

A kiegészítő művek sorozata legutóbb a következő nagyszabású művekkel szaporodott. *Zala* György kitűnő szobrászunk átengedte a kiállítás részére legutóbbi jeles munkáját, a Király Ő Felsége és boldogult királynénk mellszobrát. Az előbbi 1898. őszén mintázta természet után, mely alkalommal Ő Felsége két ízben ült a művésznek: az a őbbi pedig a múlt év telén készítette el, felhasználván ezuttal a királyné összes eddigi ismert arcképeit. A mű elkészülte után királyunk úgy nyilatkozott a műről, mint királyasszonyunk legjobb arcmásáról.

Kernstock Károly Szerelem című festményével cserélte ki egyik képét. E műve is a tavaszi kiállítás egyik legfeltűnőbb képe volt.

Tornay Gyula, az orientalista festő két feltűnő képpel képviselteti magát. Tam-Tam című képe miniatúrszerű kidolgozással, egy keleti hárem belsejét tünteti fel, ahol éppen bódító tánczot lejt egy tánczosnő. A másik »Arabs koldust« ábrázol.

Innocent Ferencz az asszonyi bájak kedvelt ábrázolója, a múlt évi téli kiállításon feltűnést keltett »Vasárnap reggelén« című, bájos arcú leánykát ábrázoló festményét állítja ki.

Az újabb sorozatot **Bihari Sándor**, városunk jeles szülöttje zárja be, nagy sikert aratott népeleti jelenetet ábrázoló »Programmbeszéd« című képének kész vázlatával, valamint egy kisebb népeletből vett tanulmányával.

Nagyvárad másik művész szülöttje, **Endrey Sándor**, kiállításunk fővédnöke: **Schlauch** bibornoknak képmásával egészíti ki a gazdag képsorozatot.

A kiállításról, mint már megírtuk, díszes katalogust fog kiadni a bizottság melynek díszes czimlapját, **Magyar** (Mannheimer) Gusztáv rajzolta, külön a nagyvárad kiállítás számára. A kiállítás iránt a fővárosi művész körökben is nagy az érdeklődés, több kiállító művész készül leutazni a megnyitási ünnepélyre.

TAJÉKOZTATO.

Okt. 23. A Sebes-Körözs-társulat választmányi ülése d. e. 10 órakor és közgyűlés d. u. 8 órakor.

* **Szent Orsolya ünnepe.** A nagyvárad Orsolya-zárda ma ünnepli meg Szent Orsolya vértanu napját. Ez alkalommal **Makucz** Ernő zárdalelkész mond szent beszédet, míg az ünnepi nagy misét **Vinkler** József püspök tartja! Kezdeté fel tizkor.

* **A mellőzött lelkészek.** A legtöbb adót fizetők névjegyzékének összeállításánál az egész országban meglehetősen felületességgel járnak el s e tekintetben Biharvármegye sem kivétel. A jövő évi virilisek névjegyzékéből történetesen a lelkészek maradtak ki nagyszámmal s így természetesen ha a névjegyzék így lenne végleg megállapítva, ezek elüthetnének megyebizottsági tagsági joguktól s helyettük mások foglalnának helyet a megyei törvényhatóságában. Ez kitűnik különben abból a körülményből is, hogy a névjegyzék ellen reklamáló 36 közül 13 lelkész, akik a névjegyzékbe leendő felvételüket kérték.

* **Csalás a »hólabdával«.** A napokban jelent meg **Hegedüs** Sándor kereskedelmi miniszternek a kereskedők egy része által üzött hólapda üzérkedés meggátlása végett kiadott rendelete. Egyes kereskedők egész vidékeket behálóznak ezzel a csalással. Mint lapunknak írják egyik debreczeni rófos kereskedő cég nem csak Debreczenben, de Biharvármegye közeli vidékén is nagyban folytatja ezen üzelmeket s Nagy-Léta, Vértés, Hosszu-Pályi lakossága el van árasztva ilyen hólapda jegyekkel. Most Pocsaj község környékén terjed ez a csalás-számba menő »üzlet«. Egy svájci órák cég is rengeteg embert becsapott már, akik siránkozva fognak elveszett pénzükért buslakodni. A hatóság igen hasznos dolgot cselekednék, ha ébren őröködné ezen csalások meggátlásán.

* **Miniszteri megbízás.** A vallás, és közoktatásügyi miniszter a tiszántuli ev. ref. egyházkerület főhatósága alá tartozó békési felekezeti középiskolák meglátogatásával s azokban az állami felügyelet gyakorlásával **Nátafalussy** Kornél nagyvárad tankerületi főigazgatót bizta meg.

* **Roóz József** békés-szt.-andrásai segédlelkész életének 25-ik, áldozópapságának 2-ik évében két heti súlyos betegség után hagymázban, a szentségek ájtatos felvétele után f. hó 18-án este Békés-Szent-Andráson az Urban elhunyt. Temetése ma délután leend Békés-Szent-Andráson. Csak két éve végezte el tanulmányait s fiatal kora miatt csak múlt évi október 1-én szentelte áldozópappá bibornok-püspökünk. Egy évig, mint szerpap néhai Terényi Lajos volt főispán gyermekei mellett volt nevelő, felszentelése után egy évig Bárádon volt az ujonnan rendszeresített segédlelkézi állomás első segédlelkésze, honnét f. hó 1-vel helyeztetett át Békés-Szt.-Andrásra, hová azonban már súlyos betegsége csirait magával hozta, mely megérkezése után csakhamar ágyba döntötte s a leggondosabb ápolással sem volt megmenthető. A Jézus szíve szerinti ifjú áldozópap, ki mindenütt előjárói s főpáztora teljes melegegedésére működött, kora elhunytával sok szép remény szállott sirba. Az egyházmegye együtt gyászolja mélyen sujtott édesatyjával, ki életben maradt utolsó gyermekét siratja az oly korán elköltözöttben, kinek adjon az Ur örök nyugalmat s a gyászolóknak vigasztalást. — **Barabás** György papnöveldei tanulmányi felügyelő az elhunyt békés-szent-andrási segédlelkész helyére segédlelkészül kineveztetett.

* **A király az apácáknak.** A hivatalos lap jelenti: Ö császári és apostoli királyi Felsége az **Árpádházi boldog Margitról** nevezett Szt. Domokos rendi apácák községi zárdájának leányiskola és kápolna építésére, legfelső magánpénztárából 1000 (egyezer) korona segélyt méltóztatott legkegyelmesebben adományozni.

* **A gyulai árvaház jubileuma.** F. h. 20-án ünnepelte a gyulai árvaház fennállásának 25-ik évfordulóját. Az alapító gr. **Wenckheim** Krisztina ez alkalomra a meglévő kápolnát megnagyobbította és ujonnan felszerelte; az emeletbe vas-síneket húzatott, szóval, mintegy 20,000 koronát költött ismét az árva házra. — Az új kápolna megáldását és az azt követő sz. misét **Gróh** Ferencz prépost végezte segédlellyel; a sz. beszédet **Bartha** István csanád-apáczai h. lelkész, az intézet első növendéke mondotta. — Az istenítisztelet után fogadta a grófnő a volt árvaházi növendékek, nemkülönbben több megyei és városi testület tisztelgését. A tisztelgéseket ebéd követte, melyen gr. **Wenckheim** Frigyes családján kívül részt vettek: **Wenckheim** Géza, **Wenckheim** Dénes, **Almásy** Dénes grófok családjaikkal, a megyei és városi főbb tisztviselők, a nőegylet választmánya és a papság.

* **Villamos vasút a dunaparti korzón.** Tegnap déltől kezdve a fővárosi villamos vasút dunaparti végállomása nem az Akadémiánál, hanem a Petőfiteren van. Tegnap délelőtt tartották meg u. i. az dunaparti villamos műtanrendői bejárást. Az új vonal az Akadémiától a Ferencz József-terem a házsorokhoz kanyarodik s a Fürdő-utca irányában tér vissza a Dunapartira, ahol a korzóval egy színvonalu viadukton halan a Petőfi-térig, ahonnan az eskütéri hid kiépítése után összekötik az Eskütér Boráros-terem vonallal. A műtanrendői bejárást reggel kilenczkor kezdték meg s Hegedüs miniszter délből átadta az új vonalat a forgalomnak.

* **Leégett istálló** Ma éjjel 1/2 12 órakor rémes harangkongatás verte föl almaikból a szunyadókat. A nagyhid melletti Kepes-házban levő istálló gyuladt ki, a hol Kirschner és Deutsch szállítóknak a lovak voltak elhelyezve. A lovakat sikerült kimenteni, de az istálló teljesen leégett. A tűz színhelyén a tűzoltóság ré-

szeről Hegedüs Géza tb. főparancsnok, a rendőrség részéről pedig Rimler Károly főkapitány, Papolczy Ferencz alkaptány, Szabó és Lőrinczy biztosok voltak jelen.

* **Uj encyklika.** Rómából jelentik, hogy új pápai encyklika készül mely a közel jövőben jelenik meg. Tárnya a »keresztény demokracia« A »Rerum novarum« tanainak folytatását fogja képezni és mint hirlík, a keresztény demokracia egy és más követelményeinek jogosultságát megengedi, de élesen elitéli azokat a visszaéléseket, melyeket a keresztény demokraciát hirdető egynémelyike a vallásosság örve alatt üz. Az encyklika czélja az, hogy Belgium, Francia- és Olaszország keresztény szocialista elemeit két részre különítse, elválasztva a józanakat a helytelen irányt követőktől.

* **A műtárlat helyisége.** Sok vitára adott már okot az a kérdés, hol legyen az első nagyvárad műkiállítás? Erre nagy, megfelelő világosságú és a város közepén fekvő helyiség kell s ezért sok vita után végre a tiszti kaszinó és a ker. Csarnok helyiségeiben állapodtak meg. A tiszti kaszinó termeinek átengedéseért tegnap jártak **Radó** Ignác és **Kunz** Gusztáv **Aulich** Henrik ezredesnél. A küldöttséget **Aulich** igen szívesen fogadta, megígérte, hogy a szükséges helyiségeket kész átadni, sőt kilátásba helyezte, hogy a tisztikar a kiállításnak állandó látogatója lesz.

* **Jubileumi ünnepély a főgymnasiumban.** A kereszténység kilenczszázados évfordulójának az ünnepét ma délelőtt 1/2 9 órakor üli meg a premontreiek főgymnasiumának ifjusága, mire vonatkozólag az igazgatóság a következő értesítést közli:

A nagyvárad prem. főgymnasium f. hó 21-én vasárnap a kereszténységnek 900 éves évfordulója alkalmából reggel 8 1/2 órakor az intézet dísztermében ünnepet ül; műsora a következő:

1. Hymnus. Egressytől: Éneklí az ifjuság.
2. Alkalmi beszéd: Tartja Mártoncsik A. L. tanár.
3. Királyhymnus: Zasskovszky E. átíratában; éneklí az ifjuság.
4. Asztrik és a Szent korona: Rosty Kálmántól: szavalja Remess L. VIII. o. tanuló.
5. Pápai hymnus: éneklí az ifjuság.
6. Hálaadó istenítisztelet.

* **Névmagyarosítás.** **Moskovits** Dániel nagyvárad lakos vezetéknévének **Molnár**-ra kért átváltoztatását a belügyminiszter engedélyezte.

* **Elite tánczkolon.** A Zöldfában f. hó 28-án veszi kezdetét a táncztanítás. Előkelő családok csoportosítottak colonokat, ahol ki-ki megtalálja a maga társaságát. **Sára Miklós** igyekezetével és módszerével a legjobb sikert ért el eddig is.

* **Csak 4 koronáért** 200,000 korona nyerhető. Különösen kedvező nyerési esélyeket nyújtanak az ő Felsége által engedélyezett új államsorsjáték sorsjegyei, minthogy 18,122 sorsjegy 418,640 korona készpénzben kerül egyszerre sorsolásra és a főnyeremény 200,000 korona. Állami felügyelet és kezesség. Mint-hogy e 4 koronás sorsjegyek előreláthatólag gyorsan elfognak, ajánlatos, hogy ily sorsjegyekre szóló megrendelések a Nemzeti Pénzváltó Részvénytársaságnál (Budapest, Gizella-ter, Haas-palota) mielőbb, de legkésőbb 8 napon belül beküldessenek. — A nevezett intézetnél osztálysorsjegyek is kaphatók eredeti áron és megjegyezzük, hogy ez egyttal az ország legnagyobb osztálysorsjegy-elárúsító helye, mely a sorsjegy-vevőknek a legnagyobb előnyöket és biztonságot nyújtja.

A váradi vár története.

(Második előszó egy kis munkához.)

(Folytatás.)

1242-ben az elmenekült Benedek váradi püspök mint győri püspök van említve, mely rövid idő beigazolásra vár.

A tatárjárás után IV. Béla király visszatérve Magyarországra, a váradi várat egy esetleges betöréshez javítani, a lakosokat szaporítani kezdte. Annyi kiváltságot adott Nagyvárad népének, hogy a környék földi paradicsomnak nevezte városunkat. Szent Ferencz, Szent Domokos, Szent Pál, Szent Klára nevű szerzetes rendek alakulnak, melynek tagjai az ipari cikkek meghonosításában vezérszerepet visznek.

Az egyes mesterek viselik a szerzet egyenruháját. Házirend alatt állanak s ezzel megve-
tik a czehek fejlődésének alapját.

A várat Vincze püspök állítja helyre. A mai szegletbástyák nem is léteztek. A régi várfal alacsonyosságát mutatják a majdnem körül-futó, faragott fehér kövek.

Káptalan állít a püspök. A vidéken egyházzakat létesít s azokba papokat nevez ki.

IV-ik (kun) László király megkoronázta-
tása után Szent László sírjához zárandokol. A szomszédos Pecze-Szőllős községet a váradi (várbeli) egyháznak ajándékozza. Ugyanitt ballállal vagy jószágvesztéssel sújtja az ellene támadó Pálffy Tamásfy Telegdy családok kiválóbb tagjait.

A pazarló király a káptalan, az pedig a népet szolítja jövedelemért. A lakosság fellázad a folyton növekvő vámszedés ellen. Csak akkor csendesedtek le, midőn az általuk választott hármfőpap teljes díszben megjelen, hogy a káptalan vámszedési jogára Szent László sírjánál esküt tegyen.

Ladomér esztergomi érsek kereszties há-
borut indít a kunok közt, Kőrösszegeen dőzsölő kua László király ellen. Az érsek seregét a kunok megverik. A vert had települési engedélyt kér. — Mező-Kereszties község ez alapon áll ma is.

1290-ben III. Endre király, nejevel együtt zárandokolt Szt. László sírjához.

1290-ben III. Endre országgyűlést tartott Nagyváradon, s halálos ítéletet mondott Lóránt vajdára, a Tamásiakra és Martel Károly trónkövetelő minden hívére

1301-ben eltemették az Arpádház utolsó tagját, III. Endrét.

Robert Károly királynak a váradi várra, mint erősségre, a Kopasz nádor elleni hadjáratában nagy szüksége volt. Ezért gyakran eljárt ide s a vár erősítésén folyton dolgoztatott.

1300—1342-ig tartott 389 tűzpróba, vagy más istenítélet közül alig négyről van eddig tudomásom. Eme tűzpróbák adatairól különösen hálásan fogadnám a felvilágosítást.

1338-ban András püspök, Várad-Velenczén templomot épít. Zárdát alapít. Ezek fen-
tartására adja Szeben, Somogy, Ósi falukat.

1342-ben I. Nagy Lajos, Szt. László sír-
jához zárandokolva, megerősíti a város jogait, sőt újabb adományokat tesz.

1343-ban Báthory András megkezdi a vár-
beli szűkes templomépítést és be is fejezi.

1344-ben a püspök, a káptalan tagjai és
magánosok, oltárokat emelnek az új tem-
plomban.

1346-ban Meszesi György püspök Már-
ton és György kolozsvári szobrászoknál meg-
rendeli Szt. István, Szt. Imre és Szt. László
szobraikat.

1347-ben virágzókká lettek a váradi is-
kolák. Itt tanult böcsi Zudar Dénesnek Sán-
dor fia s az előkelő gazdag ifju Pál nevű
szabó mesternél lakott. A mi a polgárság jó
módjára és műveltségére mutat.

1390-ben állították fel a várban Szt.
László lovas szobrát, melyet János püspök a
kolozsvári Márton és György nevű szobrászok-
kal készíttetett. A királyi alak lovon ül. Ug-
ratni készül. E szobor felállításánál és lele-
pezésénél jelen volt Zsigmond király és neje
Mária királynő.

1393-ban oláhok törtek át némely adatok
szerint Moldvából. A székelyföldön, (ez a hihe-

tetlen) akadály nélkül átfutva Nagyváradig jöt-
tek s a várost felégették.

1395-ig Zsigmond király és Mária ki-
rálynő több ízben megjelentek Váradon. A
szenvedő királynő a velencei zárdában szere-
tett lakni.

(Folyt. köv.)

Kinai háboru.

A háboru mai állásáról a következő táv-
íratunk szólnak:

Ismét támadások.

London, okt. 20. (Saját tud. távir.)
A Standard-nak jelentik Sanghaiból, hogy
odaérkezett hírek szerint a császári udvar
a tunkvani szoroshoz ért, a hol Sanszi,
Senszi és Honan tartományok érintkeznek.
Azt hiszik, hogy az udvar pénteken Szin-
ganfuban lesz, a mely még 80 mért-
földdel távolabb van Kelet felé. Sok
boxer, a kiket a szövetséges csapatok
előnyomulása Paotingfuból Dél felé üzött.
Santung tartományban keresett mene-
déket. Megjelenésük újabb lázadást és
keresztényüldözést vont maga után. A
kormányzó erélyes intézkedéseket tett a
zavargások elnyomására.

Hírek a harcztérről.

London, okt. 20. (Saját tud. távir.)
Csocsoból jelentik e hó 14-ről: A tarto-
mány nyugodt, az emberek egészen ba-
rátságosak, a kínai rendes csapatok
visszavonulnak. Élelmiszer bőven van. A
helyi hatóságok nagy erőfeszítéseket tesz-
nek a boxerek elnyomására. — 15-éről
jelenti Campbell tábornok: Huszonkét
mértföldnyi menet után elértem a meg-
erősített Memuncsien várost, elfogtam
husz lovas boxert és sok öszvért és lovat
ejtettem zsákmányul. A csapatok kitünően
mentek. Egészségük kitünő. Élelmiszer
bőven van. 16-áról jelenti Campbell, hogy
elérte Sangsiavot és hogy minden rend-
ben van. Egy 2000 főnyi kínai gyalogos
sereg Campbell közeledésére Dél felé vo-
nult vissza, a nélkül, hogy ellentállott
volna.

Egy német rendjel vándorlása.

London, okt. 20. (Satát tud. távir.)
A Daily Mail jelenti Sanghaiból: Az a
fekete-sas-rend, a melyet Vilmos császár
annak idején Henrik porosz herczeggel
adatott át a kínai császárnak s a mely
utóbb egy orosz katonának jutott zsák-
mányul, a kinek a rendjel értékéről sejt-
telme sem volt, most a hongkongi ön-
kéntes sereg egyik csapatának a kezébe
került. A csapat parancsnoka, Potts szá-
zados nem akarta a rendjelet a német
konzulnak kiadni, mire a konzul távira-
tilag Berlinbe fordult instrukciókért.

IRODALOM.

A Kiskereskedők Lapja 5-ik (októ-
beri) száma ismét változatos tartalommal jelent
meg. A szerkesztő Dr. Adorján Ármín felkérte
a miskolci kereskedelmi kongresszus kiválóbb
tagjait, hogy nyilatkozzanak arra nézve, mily
eredmények várhatók a kongresszusról? E
kérdésre felelnek a »Kiskereskedők Lapja« jelen-
legi számában Radvány István, a miskolci
kamara és a kongresszus elnöke, Gugár Ignác,

a kamara s a kongresszus titkára, Kulinyi
Zsigmond szegedi szerkesztő, Zerkovics Emil,
dr. Kölmér József. Egyéb közérdekű dolgokon
kívül dr. Adorján Emil ír Berlinből a német
kiskereskedelmi kamaráról. Élénk társulati s
hirrovat van még a lapban, mely méltán hódít
mindég nagyobb s nagyobb tért a kiskereske-
dők közt, mert az ő érdekeket hiven ápolja.

IPARÜGY.

A nagyváradi ipartestület részéről
a következő sorok közlésére kértünk föl:

A nagyváradi ipartestületi betegsegélyző
pénztár kötelékébe tartozó tagokkal tudatjuk,
hogy dr. Szöllősi Ernő betegsegélyző pénztári
orvos a f. évi november 1-től kezdve Fő-utca,
Bartsch-házban fog lakni (Széchenyi-tér felőli
bejárat.)

Nagyváradi, 1900. okt. 21.

Tenkei József,
pénztári titkár.

Bertsey György,
pénztári elnök.

ZENE és MŰVESZET.

Tomm Béla hangversenye.

— A tanitók körének megnyitó estélye. —

Kisszámú, de előkelő közönség jelenlét-
ben mutatkozott be Tomm Béla hegedűművész
tegnap este a tanitók körének megnyitó es-
télyén. Tomm Béla megyénk szülöttje, Bihar-
vármegyében, Nagy-Bajomban született s közép-
iskolai tanulmányainak elvégzése után Buda-
pestre ment, a zeneakadémiába, hol Hubay
Jenő tanítványa volt; a budapesti zeneaka-
démia elvégzése után Berlinbe ment s ott a
világhírű Joachim mester vezetése alatt fe-
jezte be egyetemi tanulmányait; tehetsége
megizmosodván, tudása megszilárdult s több
hangversenyt adott Budapesten, Debreczenben,
Ipolyváron, Balassa-Gyarmaton és a Félix-für-
dőben; Nagyváradon az este lépett föl először,
— kár, hogy az ujságokat erről nem tudósi-
tották — a tanitók körének megnyitó estélyén,
ahol Hubaynak egy bölcsődalát játszotta el
nagy tetszés mellett. Bámulatos különösen az:
hogy tett szert olyan óriási tehnikára ily fia-
talon; egész játékán meglátszik a nagy mes-
ternek iskolája s míg Hubaynak örökszép böl-
csődalát önnálló felfogással művészi kivitelben
adta elő, addig Ridley; Magyar Ábrándjában
egy igazi magyar szív minden jogosult vágya
nyert kielégítést. Első fellépése után nagy jö-
vét jósolhatunk a fiatal művésznek, kit külön-
ben a nagyváradi zeneiskola szerződtetett, meg-
mutatván, hogy eljött az ideje már a magyar
művészek pártolásának is.

A remek hegedűjátékot Vomácska József
kisírta a töle megszokott geniállitással.

A sikerült estély lefolyásáról a követke-
zőkben számol be tudósítónk:

A tanitók köre tegnap d. u. 6 órára köz-
gyűlést hirdetett, a közgyűlésre bár nem tud-
ták minő meglepetésben lesz részük — szép
számmal jelentek meg. Ott voltak: Békési
Jánosné, Kopperl Isla, Kopperl Szidonia, Bér-
czi Jánosné, Makay Katalin, Réz Mihályné, Ró-
senbergné, Flesch Deborah, özv. Raffay Mi-
hályné, Katona Bálintné, Tar Klementia, Rein-
herz Dóra, Grama Döme, Stark Gyula, Réz Mi-
hály, Virányi Győző, Bérczi János, Vigh Károly,
Bátky Endre, Schön Adolf, Velnér Lajos, Mar-
kóvits Pál, Számorovszky Rezső, Balogh Ká-
roly, Deutsch Dávid, Schlesinger Márk, Magdiés
Károly, Auspitz Adolf, Liblkovits Miksa és Bod-
nár János.

A közgyűlés a rideg szertarsásos módon
kezdődött; felolvasták a Biczó János titkár ál-
tal műgonddal készített évi jelentését, majd
felolvasták a számvizsgáló bizottság jelen-
tését, mely szerint a kör évi mérlege
4047 kr. 50 fillért tüntett fel; mily buzgón
szolgálja a kör a tanitók ügyét, mutatja, hogy
a Bihar megyei Tanitók internátusánál 400 ko-
ronás alapítványt tett.

A távozó Jánosházi János alelnök érdemeit jzkvileg megerősítették és elhatározták, hogy arcképét a kör közgyűlési terme számára megfestetik.

Bodnár János azon indítványát, mely szerint a Szigligeti színház igazgatóságát átíratilag keressék meg a kör tagjai részére kedvezményes jegyek kiszolgáltatása iránt, egyhangulag elfogadták.

Ezután következett a fentebb már egész terjedelmében méltatott művészi program; a melynek meghallgatása után a kör tagjai a Bazarban kedélyes vacsorára gyűltek, hol mindvégig az ilyenkor a szokásos jóhangulat uralkodott.

MULATSÁG.

A legényegylet ünnepe.

A helybeli Kath. Legényegylet e hó végén költözik át saját házába (Nagy-Teleky-utca, volt postahelyiség). Ez alkalomból a *jövő vasárnap, f. hó 8-án* este 6 órakor táncmulatsággal egybekötött ünnepélyt rendez az új egyleti helyiségben.

Az ünnepélyt a dalárda éneke nyitja meg, mely a jeligt (Isten áldja a tisztas ipart) adja elő. Utána megnyitó beszéd következik, majd Kauczil Mariska szaval, Karkucz Sándor és Wéhoffer Ferencz duettet énekelnek, közben ismét egy szavaltat következik, — Barza Antal és Kendrella János »A felsült szerelmesek« cz. dialogot adják elő, végezetül pedig az egylet dalárdája népdalokat énekel.

Az ünnepélyre meghívók nem küldetnek szét, miután e házas ünnepély az egylet rendezés és pártoló tagjai s azok családjai számára lesz rendezve. Hideg ételekről és italokról a gondnok gondoskodik.

Mulatság Feketeerdőn. Az egyesült magyarhoni üveggyárak feketeerdői telepén a megalakuló tüzoltó-egylet javára e hó 21-én (vasárnap) a gyári nagyvendéglő termeiben táncestélyt rendeznek, melyre a belépti-díj: személy-jegy 1 korona — család-jegy 2 korona.

Fodrász-kolon. A nagyváradai fodrász segédek egyrésze úgy mint az előző években, az idén is kolon-estélyeket rendez, a meghívókat a napokban fogják szétküldeni, a rendezőség rajta lesz, hogy kellemes estélyeket szerezzen vendégeinek.

REGÉNY-CSARNOK

Balny város titka.

Regény.

Franziából fordította: K-6.

70.

Jakab végre megadta magát.

— De valamit elfelejtett ön megmondani szolt egy perc mulva; hogyan él ez a Laugier, mit csinál?

Jaumard erre a kérdésre valóban zavarba jött és pár pillanatig habozott, mielőtt felelt volna.

— Ha már mindent elmondtam ezt is megmondhatom: Laugier az én társam. Azzal elbeszélte, hogyan jelentkezett nála a hírlapokban közzétett hirdetésére Laugier felajánlván neki a szükséges összeget.

— Nem szükséges, hogy gondatlanságról és könnyelműségről vádoljon, tette hozzá; ha valaki pénzt hoz nekünk, nem igen szoktuk kérdeznit, hogy kicsoda-micsoda?

— Mit szándékozott ön tenni, mikor hozzám jött felfedezésével?

— Semmit, legalább addig, míg őnmaga nem dönti el a dolgot. Az igazat megvallva most nincs szándékomban elfogatni ezt az

embert, mert utóvégre huszonötezer frankja van nálam, mely egész tőkémek képezi. Ha azt most ki kellene fizetnem, tönkre mennék. De meg az üzletem jó hírneve is nagy csorbát szenvedne. Hát ön mit határozott? ... Láthatja, hogy én nyilt kártyával játszottam, elmondtam önnek mindent, a mit tudtam kockázta'va azt a huszonötezer frankot, melyet ön, mint jogos tulajdonát visszakövetelhet.

— Én éppen olyan határozatlan vagyok, mint ön, felelt Jakab. Minthogy ez az ember önnél van és semmit sem sejt, azt hiszem, legjobb egyelőre annyiban hagyni a dolgot. Azalatt gondolkozom felőle. De hogy el ne felejtjük: mennyibe számítja ön tiszteletdíját?

— Engedje meg, hogy csak akkor feleljek erre, miután ön határozatát közölte ve'em.

— Helyes, holnap tíz órakor önnél leszek. Természetesen társával addig semmit sem sejtessen, ez az ön érdeke is. A huszonötezer frank miatt pedig ne aggódjék túlságosan.

Dubreuil fölkel, jelezve Jaumardnak, hogy a társalgás veget ért és kikísérte az ajtóig az ügynököt.

Jaumard eltávozása után Jakab és Lucie sokáig csöndesen maradtak, mindketten erősen fel voltak indulva a hallottak miatt.

Lucie törte meg először a csöndet:

— Mit tegyünk, Jakab?

— Magam sem tudom kedves Lucie; ha egyedül volnék, egy perczig sem haboznám, hanem az igazságszolgáltatás kezébe adnám a gyilkost.

— Tedd a mit jónak látsz, Jakab, én előre beleegyezem határozatodba, én nem adhatok tanácsot, de talán jó volna Frémont urat értesíteni.

— De holnap tudhatnom kell határozatomat Jaumard-val.

(Folyt. köv.)

SZÍNHÁZ.

HETI MŰSOR.

Vasárnap: A cigány.

Hétfőn: Kuruczfurfang. (Népszínmű először.)

Kedd: Kuruczfurfang.

Szerda: Divathölgyek. (P. Adorján Berta fölléptével.)

Csütörtök: Folt, a mely tisztit. (P. Adorján Berta fölléptével.)

Péntek: Kertészleány. (Örley Flóra felléptével.)

Szombat: Trobadour. (Székely Anna fölléptével.)

) d. u.: A vén bakkanacs és fia
) a huszár.
) este: Mária bátyja.

Színházi ujdonságok. A Kuruczfurfangal egyidőben készült a szintársulat Eche-garay Folt, amely tisztit czimű nagyhatású drámájára, melynek Matilde szerepében P. Adorján Berta asszony lép föl. Ugyancsak most tüzte ki az igazgatóság előkészületre Si-pulusz és Guti Soma pompás bohózatát: *Napoleon öröme*, mely november első hetében kerül színre. Az operett személyzet két látványos remek muzsikájú operettre: a Kis szökevényre és a Bibliás asszonyra készült nagy gonddal. Az igazgató mindkét operettet fényes kiállításban igyekszik színrehozni.

Kuruczfurfang. A legközelebbi népszínmű ujdonságnak: Bokor Kuruczfurfangjának szereposztása a következő: Bedőné — B. Csik Irén Hóna — Lányi Edit, Juliska — Szohner Olga, Somfainé — Benkő Jolán, Becskyné — B. Tóváry Anna, Tétény kapitány — Balla Kálmán, Bögözi — Szilágyi Dezső, Bedő — Szarvassy Sándor, Tamás — Erdélyi Miklós, Pál barát — Bérczy Gyula, Futó — Gáti Kálmán.

TAVIRATOK.

Elitelt gyógyszerész.

Zombor, okt. 20. (Saját tud. táv.) Nemrégiben *Stracz* gyógyszerész egy betegnek orvosság helyett mérget adott, a mitől az meghalt. Feljelentést tettek ellene s a tegnapi megtartott tárgyaláson a törvényszék *félévi börtönre*, 150 korona büntetésre és gyógyszerészi működésének egy évre való felfüggesztésére ítélte. — Az elitelt gyógyszerész felebbezett.

Merénylet egy vonat ellen.

Temesvár, okt. 20. (Saját tud. táv.) Az Orsova felé menő gyorsvonatba valaki termésköveket hajigált be. Az ablakok összezuzódtak, de sérülés nem történt.

A sah utazása.

Pétervár, okt. 20. (Saját tud. táv.) A perzsa sah innen tegnap Takuba utazott kíséretével együtt.

Kugler (Gerbeaud) sütemények és cukorkák egyedüli raktára

Külön
női terem

Színházi bor- és sör-sarnok.

Külön
társasági termék

Megnyitott 1900. október 14-én

A nagyérdemű közönség b. tudomására hozzuk, hogy a

színházi bor- és sör-sarnokot

költséget nem kimélt fényvel és a legnagyobb kényelemnek megfelelően rendeztük be, hol naponta a legmesszebb menő igényeknek megfelelő élelmi cikkek kaphatók.

Nevezetesen mindennemű góthai és braunschweigi felvágottak, prágai sódar, debreczeni és más legjobb minőségű kolbászok, conservek, pástétomok, kül- és belföldi sajtok, tea-vaj, nemes faj gyümölcsök.

Továbbá tiszta, kiváló faj

BOROK,

magyar és francia pezsgők, cognac, likőrök stb. stb.

Külön villásreggeli étkek.

Fényesen berendezett NŐI ÉTKEZŐ TEREM. — Elfogadunk megrendeléseket ESTÉLYEKRE, úgy helyiségünkben, mint az étkeket házhoz szállítva legizlésebb kiállítással.

Kiváló tisztelettel

A színházi bor- és sör-sarnok kezelősége.

Folytonosan friss csapolású korona-sör.

Legnagyobb bor és pezsgőraktár a megyében

Tea, rum és cognac nagy raktár

Halál a szinpadon.

Selmeczbánya, okt. 20. (Saj. tud. táv.) **Bárdy Lajos** színigazgató tegnap, este a Szulamithban játszott és mikor az előadást befejezték hirtelen rosszul lett s pár perc múlva meghalt.

Megőrült szerzetes.

Pécs, október 20. (Saját tud. táv.) **Sugyán Aurél** Ferencz rendi zárdafenök pénteken megőrült. Bevitték a kórházba, a hol folyton sir és imádkozik. Azt hajtogatja, hogy egyházi átokkal sujtották.

KOZGAZDASAG.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A Tiszántul eredeti távirata. —

Hétárúok.

Budapest, okt. 20.

Buza októberre	7.44
Buza júniusra	7.90
Tengeri	5.10
Rozs okt.	7.05
Zab okt.	5.45
Káposzta, repce, aug.	

Értéktőzsde.

Budapest, okt. 20.

Osztrák hitel	647.75
Magyar hitel	647.50
Allamvasut	642.—
Rünamurányi	505.50
Magyar jelzálog	425.—
Salgótarján	
Wagon-kölcsön	

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1900. okt. 20-án.

Magyar aranyjárdék 4%	94.60
Magyar koronajárdék	90.05
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	99.50
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	98.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	96.50
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	90.—
Italmérségi jog megváltási kötvény	98.50
Horváth-szlavónföldterhermentesítési kötvény	92.50
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcsön	163.—
Tiszaszabályozás szeptedi sorsjegyek kölcsön	138.—
Osztrák járdék papírban	96.50
Osztrák járdék ezüstben	96.30
Osztrák járdék aranyban	95.—
Osztrák korona járdék	97.15
Osztrák államsorsjegyek	181.50
Osztrák magyar bankrészevény	17.05
Magyar hitelbankrészevény	645.50
Osztrák hitelintézet részvény	641.50
Párisi vista	96.—
20 frankos arany (Napoleon'or)	19.20
Németbirodalmi márka	117.75
London vista	241.—
20 márkás arany	28.54

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Eladó orgona.
 Egy egészen jó karban lévő, ujonnan átalakított **6 szóló változatu, 4 1/2 octávás előljátszó,**
PEDÁLOS ORGONÁT
 jutányos árban megszerzésre ajánlunk.
 Tudakozódások **ORSZÁGH ANTAL** orgonakészítő címére küldendők.
Nagyvárad, Fő-utca 15. sz.

1.000.000
 KORONA
ESETLEG A LEGNAGYOBB NYEREMÉNY!!

Az összes 50.000 nyereség JEGYZÉKE.
 A legnagyobb nyereség legszerezesebb esetben:
1.000,000 korona
 A nyereségek részletes beosztása a következő:

1 jutalom	600000
1 nyer. á	400000
1 " "	200000
2 " "	100000
1 " "	90000
1 " "	80000
1 " "	70000
2 " "	60000
1 " "	40000
1 " "	30000
3 " "	25000
1 " "	20000
3 " "	15000
31 " "	10000
67 " "	5000
8 " "	3000
432 " "	2000
763 " "	1000
1238 " "	500
90 " "	300
81700 " "	200
3900 " "	170
4900 " "	130
50 " "	100
3900 " "	80
3900 " "	40
50,000 nyer. és jut. összegben	13.160,000

Nyuítsunk kezét a szerencsének!
Már sokan szerencsések lettek egy nálunk vásárolt sorsjeggyel!
 Az egész világban a legnagyobb eséllyel bíró magy. kir. szab. osztálysorsjáték legközelebb újból megkezdődik.
100,000 sorsjegyre 50,000 pénznyereség jut, tehát az oldalt álló nyereségjegyzék szerint a sorsjegyek felét pénznyereséggel huzzák ki és egy külföldi sorsjáték sem képes aránylag ily nagy nyereségeket felmutatni, mint a mi magyar osztálysorsjátékunk.
 Legnagyobb nyereség szerencsés esetben **egy millió korona.**
 Egészben tizenhárom millió 160,000 korona lesz kihuzva és az egész vállalat állami felügyelet alatt áll.
 Az eredeti sorsjegyek tervszerű árai az I. osztályhoz: egy nyolczad (1/8) forint —.75 vagyis 1.50 korona egy negyed (1/4) » 1.50 » 3.— » egy fél (1/2) » 3.— » 6.— » egy egész (1) » 6.— » 12.— » utánvét mellett vagy az összeg előzetes be- küldése ellenében. Hivatalos tervezet díjtalanul. Megrendeléseket eredeti sorsjegyekre **1. évi október hó 28-ig** kérünk hozzánk beküldeni.
Török A. és Tsa.
 BANKHÁZ
 Budapest, V., Váci-körút 4/a.
 Fiókbankházak: IV., Múzeum-körút 11. VI., Erzsébet-körút 54.
 Sok és nagy nyereséget fizettünk már ki vevőinknek és pedig rövid idő alatt körülbelül három és fél millió koronát.

Rendelőlevél levágandó. **TÖRÖK A. ÉS TÁRSA** főelárusítók Budapest.

Kérek részemre ..... I. oszt. m. kir. szab. osztálysorsjáték eredeti sorsjegyet a hivatalos tervezettel együtt küldeni.

Az összeget ..... korona összegben } utánvételezni kérem. }
 } postautalvánnyal küldöm. } A nem tetsző törörendő.

Pontos cím: .....